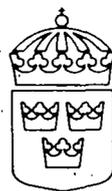

Utbildningsutskottets betänkande

1988/89:UbU5

Vissa högskolefrågor

1988/89
UbU5

Motionerna

1986/87:So261 av Nils Carlshamre m.fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av undervisning om utvecklingsstörning i vårdyrkesutbildningarna.

1987/88:Ub246 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

35. att riksdagen beslutar att de graderade betygen i lärarutbildningen, såväl ämnesbetygen som betygen i undervisningsskicklighet, återinförs.

1987/88:Ub276 av Nils Carlshamre m.fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av undervisning om bl.a. utvecklingsstörning i vårdyrkesutbildningarna.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Sf273.

1987/88:Ub501 av Sigge Godin (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om journalistutbildning vid Sundsvall — Härnösands högskola.

1987/88:Ub507 av Jan-Erik Wikström och Ingemar Eliasson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om S:t Lukasstiftelsens utbildningsverksamhet.

1987/88:Ub509 av Lars-Erik Lövdén och Kurt Ove Johansson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behörighetsgrunderna för tjänst som högskolelektor.

1987/88:Ub519 av Martin Olsson och Görel Thurdin (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utlokalisering av 30 platser avseende grundutbildning av journalister till Sundsvall samt att lokaliseringen kombineras med satsning på fort- och vidareutbildning.

1987/88:Ub521 av Jan Hyttring och Björn Samuelson (c, vpk) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ny journalistutbildning lämpligen tillsammans med allmänpraktisk medieutbildning lokaliseras till högskolan i Karlstad.

1987/88:Ub527 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till kårobligatoriets avskaffande,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ekonomiska garantier för den studerandefackliga verksamheten under fem år efter det att förordningen om kårobligatorium avskaffats,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om huvudmannaskapet för studerandehälsovård, friskvård, motionsidrott, restaurangverksamhet och studentbostäder.

1987/88:Ub532 av Bo Forslund m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att lokalisera decentraliserad journalistutbildning till högskolan i Sundsvall—Härnösand.

1987/88:Ub541 av Inger Hestvik m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokalisering av en tredje journalistutbildning till högskolan i Falun—Borlänge.

1987/88:Ub544 av Hugo Hegeland (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder som syftar till att möjliggöra avläggandet av teologiska examina vid humanistiska fakulteten vid Göteborgs universitet.

1987/88:Ub546 av Ulla Tillander (c) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen för riksdagen redovisar riktlinjer i fråga om bl.a. behörighet till tjänst som högskolelektor vilka överensstämmer med 1984/85 års riksmötes beslut om ny arbets- och tjänsteorganisation för den statliga högskolan.

1987/88:Ub551 av Monica Öhman m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att den framtida utvidgningen av journalistutbildningen med ett tredje år på högskolenivå för Norrlands del förläggs till Kalix folkhögskola i samarbete med Luleå högskola,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den nuvarande grundutbildningen inom journalistutbildningen vid Kalix folkhögskola skall jämföras med journalisthögskolans första år,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att journalistutbildningen i Norrbotten får samma högskolestatus som övriga journalisthögskoleutbildningar i landet.

1987/88:Ub554 av Karl-Göran Biörsmark (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att lärarstude-

rande skall kunna få även betyget Väl godkänd på sin förmåga att undervisa,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att lärarstudera-
rande skall kunna få betyg på sina ämneskunskaper på samma sätt som
andra ämnesstudera-nde inom högskolan,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det skall vara
möjligt att tillämpa riksdagens beslut om prioritering av befodringsgrun-
den skicklighet vid tillsättning av lärartjänst också när nyexaminerade lära-
re söker tjänst.

1987/88:Ub556 av Siri Häggmark och Sonja Rembo (m) vari yrkas att riksdagen
som sin mening ger regeringen till känna att barnmorskeutbildning-
en förlängs med 10 poäng till 60 poäng.

1987/88:Ub558 av Torgny Larsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin
mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av
stöd till den utbildning som S:t Lukasstiftelsen avser starta.

1987/88:Ub563 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin
mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett ökat utbud
av kurser i miljöfrågor vid tekniska högskolor.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Jo751.

1987/88:Ub565 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari — såvitt nu är i fråga —
yrkas

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen
anförts om samordning mellan statlig och kommunal högskola.

1987/88:Ub576 av Bo Hammar och Björn Samuelson (vpk) vari yrkas att
riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning om förutsättningarna
för införandet av en introduktionstermin/kurs i enlighet med vad i motio-
nen anförts.

1987/88:Ub578 av Karl Boo (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger
regeringen till känna att en ny journalistutbildning förläggs till högskolan i
Falun — Borlänge.

1987/88:Ub587 av Carl Bildt m.fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen
anförts om tekniskt-antikvarisk forskning och utbildning i byggnadsvård
m.m.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Kr238.

1987/88:Ub589 av Nils Carlshamre m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen
anförts beträffande behovet av treårig gymnasieutbildning som grund för
tillträde till sjukgymnastutbildningen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen
anförts om behovet av översyn av sjukgymnastutbildningens omfattning
och längd,

3. att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag om inrättan-

det av 80 poängs vidareutbildning inom högskolans ram i ämnet ortopedisk medicin för legitimerade sjukgymnaster i enlighet med vad i motionen anförts.

1987/88:Ub590 av Erling Bager m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om högskolelinje anpassad för detaljhandeln.

1987/88:Ub595 av Jan-Erik Wikström och Margitta Edgren (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättande av en fördjupningskurs i arbetsterapi, 20 poäng, som en allmän linje inom den statliga högskolan,

2. att riksdagen begär att regeringen ger UHÄ i uppdrag att komma med förslag om en forskningsenhet i arbetsterapi.

1987/88:Ub597 av Ingrid Hasselström Nyvall (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Kalmar som lokaliseringsort för en kommande fortbildning av museitjänstemän.

1987/88:Ub598 av Britta Bjelle (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett uppdrag till UHÄ i enlighet med innehållet i motionen.

1987/88:Ub603 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning om uppdragsutbildningen vid högskolan i enlighet med vad som anförts i motionen.

1987/88:Ub604 av Margó Ingvardsson m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att en sjukgymnastlinje inrättas vid högskolan i enlighet med vad som i motionen anförts,

2. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning för att se över sjukgymnastutbildningens omfattning, med sikte på en förlängning av grundutbildningen.

1987/88:Ub606 av Jan Jennehag (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokalisering av journalistutbildning till Sundsvall.

1987/88:Ub614 av Marianne Andersson m.fl. (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen beslutar uttala att högskola bör inrättas i Fyrstad fr.o.m. den 1 juli 1989,

2. att riksdagen hos regeringen hemställer om att LIE-medlen för Fyrstad överförs till högskolekommittén.

1987/88:Ub626 av Pär Granstedt m.fl. (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av uppdragsutbildningen,

4. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om studentinflytande, studentsociala frågor och kårernas ställning och uppgifter,

5. att riksdagen beslutar uttala att högskola bör inrättas i Blekinge och

Fyrstad (Trollhättan, Vänersborg, Uddevalla och Lysekil) fr.o.m. 1989-07-01 (delvis),

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag till nya högskolor på Gotland, i Skellefteå, Kiruna och Södertörn,

13. att riksdagen hos regeringen hemställer om utredning av behovet av en särskild förvaltningshögskola.

1987/88:Ub634 av Ingela Mårtensson och Börje Stensson (fp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om laborativa alternativ i undervisningen på högskolenivå,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om information till högskolestuderande om rätt till dispens från utbildningsmoment med djurförsök.

1987/88:Ub635 av Bengt A Klang och Margitta Edgren (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om att förändra innehållet i läkarutbildningen med syfte att öka de studerandes förmåga till empati/inlevelseförmåga.

1987/88:Ub637 av Jörn Svensson och Bertil Måbrink (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av en vidgad analys och diskussion i den journalistiska utbildningen.

1987/88:Ub638 av Bruno Poromaa (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning och högre utbildning i Kiruna inom ämnesområdet bildinformation, bildbehandling och fjärranalys.

1987/88:Ub639 av Bruno Poromaa (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om högre utbildningar i rymdteknik i Kiruna.

1987/88:Ub640 av Nils G Åsling (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om inrättandet av en förvaltningshögskola, lokaliserad till Östersund, enligt vad som i motionen anförts.

1987/88:Ub649 av Per-Ola Eriksson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning rörande förutsättningarna för utökad ekologiverksamhet vid Tekniska högskolan i Luleå.

1987/88:Ub667 av Margitta Edgren (fp) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen för riksdagen redovisar riktlinjer i fråga om bl.a. behörighet till tjänst som högskolelektor vilka överensstämmer med 1984/85 års riksmötes beslut om ny arbets- och tjänsteorganisation för den statliga högskolan.

1987/88:Ub672 av Börje Hörnlund och Gösta Andersson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar minska journalistutbildningen i Stockholm och Göteborg samt i stället inrättar ny journalistutbildning i Kalmar och i Norrland.

1987/88:Ub677 av Margó Ingvardsson m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen

hos regeringen begär förslag om att Vårdhögskolan skall överföras till statligt huvudmannaskap för att bl.a. stärka forskningsanknytningen.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:So476.

1987/88:Ub685 av Birgitta Rydle m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att i lärarutbildningarna ämneskunskaper skall betygsättas efter en skala med minst tre betygsgrader,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att i lärarutbildningarna lärarskicklighet skall betygsättas efter en skala med minst tre betygsgrader.

1987/88:Ub695 av Stig Bertilsson och Arne Andersson i Ljung (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning av förutsättningarna för att inrätta en statlig högskola i Fyrstad,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om disposition av medel till högskolekommittén i Fyrstad.

1987/88:Ub696 av Gunhild Bolander m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att kunskap om handikapp och särskilt psykisk utvecklingsstörning ges ökat utrymme i högskoleutbildningen för vårdpersonal.

1987/88:Ub705 av Mats O Karlsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av en utbildning i Sverige i tolkning av naturen och miljön i enlighet med vad som anförts i motionen.

1987/88:Ub711 av Birgitta Rydle m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett avskaffande av kårobligatoriet i enlighet med vad i motionen anförts.

1987/88:Ub716 av Hans Dau m.fl. (m, fp, c) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen vid utarbetandet av budgetpropositionen för budgetåret 1989/90 beaktar vad i motionen anförts om att starta en högre musikutbildning på diplomnivå vid universitetet i Umeå.

1987/88:Ub718 av Börje Hörnlund (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

2. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning som skall ge förslag om en bred högskoleenhet i Skellefteå,

3. att riksdagen hos regeringen begär att fasta forskningstjänster inrättas vid högskoleenheten i Skellefteå.

1987/88:Ub726 av Bruno Poromaa och Claes Rensfeldt (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den utbyggda högskoleutbildningen i Norrbottens inland.

1987/88:Ub731 av Ulla Orring och Rune Ångström (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen framförts om en treårig journalistutbildning i Umeå.

1987/88:Ub737 av Elver Jonsson och Anders Castberger (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om högskola i Fyrstad.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:T225.

1987/88:Ub738 av Pär Granstedt m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om djurförsök i utbildningen,

2. att riksdagen hos regeringen begär ett särskilt program för alternativa metoder inom högskolan.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Jo535.

1987/88:Ub739 av Jan Hyttring och Marianne Andersson (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tandläkarutbildningens innehåll.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:So506.

1987/88:Ub801 av Olof Johansson m.fl. (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett femårsprogram för utbyggnad av de nya högskolorna och behovet av nya högskoleenheter (delvis).

1987/88:Ub802 av Pär Granstedt och Karin Söder (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en decentralisering av högskoleutbildningen i Stockholms län.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:A407.

1987/88:Ub805 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljö i utbildningen.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Jo767.

1987/88:Ub806 av Carl Bildt m.fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

29. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uppdraget som prefekt.

1987/88:Ub808 av Nils Carlshamre m.fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att behoven av ökade kunskaper i naturvetenskapliga ämnen, matematik och engelska bör beaktas inom all vårdutbildning,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att möjligheten till komplettering med påbyggnadskurser till vissa linjer inom de postgymnasiala vårdutbildningarna bör utökas,

10. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om ett enhetligt, statligt huvudmannaskap för all vårdhögskoleutbildning.

1987/88:Ub809 av Jan Hyttring och Bertil Jonasson (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokaliseringen av en ny journalisthögskola till Karlstad.

1987/88:Ub812 av Ingela Gardner m.fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en bättre anpassning av utbildningen på högskolenivå till Stockholmsregionens behov.

1987/88:Ub817 av Ylva Annerstedt m.fl. (fp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av regionalpolitiska hänsyn vid utbyggnad av universitets- och högskoleutbildning i Stockholms län.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:A492.

1987/88:Kr267 av Karl Boo m.fl. (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av utbildningsfrågorna på kulturområdet enligt de riktlinjer som anges i motionen.

Utskottet

1. Allmänna högskolefrågor

Nya högskoleenheter

Inrättande av nya högskoleenheter yrkas i ett antal motioner.

I syfte att främja en balanserad regional utveckling och ge alla människor möjlighet att få högre utbildning begärs i motion 1987/88:Ub801 (c) yrkande 18 att regeringen snarast förelägger riksdagen ett femårigt utbyggnadsprogram. Detta skall utgå från ett tidigare avlämnat förslag från universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) samt från att varje län bör ha en egen högskoleenhet. I programmet skall bl.a. ingå att en ny enhet inrättas på Gotland. Vidare bör högskolan i Eskilstuna—Västerås delas i två enheter. I vissa fall bör ytterligare enheter inrättas i län där det redan finns högskolor. Regeringen bör t.ex. låta utreda förutsättningarna för inrättande av högskoleenheter i Skellefteå, Kiruna och det s.k. Fyrstadsområdet (Trollhättan, Vänersborg, Uddevalla, Lysekil). Genom en utbrytning av delar av verksamheten ur nuvarande högskoleenheter i Stockholm bör en ny högskoleenhet bildas i den södra delen av länet. Motsvarande synpunkter på spridningen av högskoleutbudet förs fram i motion 1987/88:Ub626 (c) yrkande 6, i vilken begärs att nya högskoleenheter inrättas på Gotland samt i Skellefteå, Kiruna och den södra delen av Stockholms län.

Högskoleutbildningen i Stockholmsområdet tas upp i ytterligare tre motioner. I motionerna 1987/88:Ub817 (fp) yrkande 2 och 1987/88:Ub802 (c) yrkande 1 hävdas att en decentralisering av högskoleutbildning till den

södra delen av länet är nödvändig för att få en bättre regional balans. I den sistnämnda motionen yrkas även att fler högskolekurser skall förläggas till länets nordligaste del. I motion 1987/88:Ub817 och i motion 1987/88:Ub812 (m) yrkande 4 anförs att Stockholmsområdet inte har tillräckligt omfattande högskoleutbildning för att behovet av högskoleutbildade personer skall kunna tillgodoses. Om inte resten av landet skall utarmas på sådana personer bör utbildningen byggas ut i Stockholmsområdet.

Frågan om en högskoleenhet i det s.k. Fyrstadsområdet behandlas i ytterligare fyra motioner. I motion 1987/88:Ub695 (m) yrkande 1 hemställs om en utredning av frågan. Enligt motionerna 1987/88:Ub614 (c) yrkande 1 och 1987/88:Ub626 (c) yrkande 5 i denna del bör en högskoleenhet inrättas den 1 juli 1989. I avvaktan på inrättande av denna högskoleenhet bör enligt motionerna 1987/88:Ub614 yrkande 2 och 1987/88:Ub695 yrkande 2 den existerande kommunala högskolekommittén få disponera medlen till lokala och individuella linjer och fristående kurser i området. I motion 1987/88:Ub737 (fp) uttalas ett stöd för tanken på inrättande av en högskoleenhet i det s.k. Fyrstadsområdet.

En bred högskoleenhet med fasta forskartjänster bör enligt motion 1987/88:Ub718 (c) yrkandena 2 och 3 inrättas i Skellefteå.

I motion 1987/88:Ub726 (s), slutligen, hemställs att ett samarbetsorgan bör bildas för högskoleutbildningen i Kiruna, Gällivare, Jokkmokk och Pajala.

Utskottet vill med anledning av motionerna anföra följande.

UHÄ:s förslag om en femårig utbyggnad av de mindre och medelstora högskolorna framlades inför budgetåret 1988/89. Planen skall enligt vad som anfördes i budgetpropositionen år 1988 (prop. 1987/88:100 bil. 10 s. 31) prövas i det årliga budgetarbetet.

Vid föregående riksmöte hade riksdagen inte något att erinra mot att en särskild högskolekommitté knyts till länsstyrelsen i Gotlands län för att ansvara för planeringen av högskoleutbildningen där (prop. 1987/88:100 bil. 10 s.33 och 291, UbU 1987/88:27, rskr. 1987/88:210).

Den utredning som riksdagen begärde vid riksmötet 1986/87 (UbU 1986/87:31, rskr. 1986/87:352) om högskoleutbildningen i det s.k. Fyrstadsområdet har nu avslutats och redovisats i betänkandet (Ds 1988:42) Utbyggd högskoleutbildning, Delbetänkande rörande Fyrstadsregionen. Frågan bereds för närvarande inom regeringskansliet. Den likaså begärda utredningen om högskoleutbildningen i den södra delen av Stockholms län pågår ännu. Arbetet beräknas avslutas under år 1989.

Utskottet erinrar om att när riksdagen beslöt att avskaffa regionstyrelserna för högskolan (prop. 1986/87:127, UbU 1987/88:1, rskr. 1987/88:1) förutsattes att universitet och högskolor därefter regelbundet skall anordna samverkanskonferenser med såväl externa företrädare, t.ex. länsstyrelser och kommuner, som företrädare för högskolorna. De regionala utbildningsfrågorna borde därvid särskilt uppmärksammas. Även regeringen förutsattes initiera utredningsverksamhet där en eller flera högskoleenheter och länsstyrelser skall medverka. Vidare borde UHÄ kunna medverka till att lösa sådana samordningsfrågor som är gemensamma för flera högskoleenheter. Regeringen har uppdragit åt UHÄ att svara för den fortsatta plane-

ringen och samordningen i vad gäller projektet Bergslagens tekniska högskola, där många högskoleenheter samarbetar.

Regionstyrelsen i Umeå högskoleregion uppdrog den 28 juni 1988 åt en särskild utredare att utreda frågan om organisation av högskoleutbildning i Malmfälten. Uppdraget skall rapporteras under hösten 1988 till de fyra berörda kommunerna, nämligen Gällivare, Jokkmokk, Kiruna och Pajala. Utskottet har erfårit att diskussioner för närvarande pågår mellan dessa kommuner om samsarbetsformer i vad gäller högskoleutbildning.

Utskottet anser att UHÄ:s femårsplan för utbyggnad av de mindre och medelstora högskolorna bör kunna utgöra underlag vid prövning av olika förslag i det fortsatta årliga budgetarbetet. Med tanke på att den av riksdagen begärda utredningen om högskoleutbildningen i det s.k. Fyrstadsområdet ännu bereds inom regeringskansliet och att utredningen om högskoleutbildningen i den södra delen av Stockholms län ännu pågår bör riksdagen inte göra något uttalande i dessa frågor. Med hänvisning till vad som i övrigt redovisats är utskottet inte heller berett att tillstyrka något uttalande om ytterligare högskoleenheter. Riksdagen bör därför avslå samtliga nu aktuella motionsyrkanden.

Introduktionstermin

I motion 1987/88:Ub576 (vpk) anføres att de studerande redan tidigt i utbildningen bör tränas till att utveckla kritiskt tänkande och till att använda vetenskapliga metoder och arbetsätt. Därför bör en obligatorisk introduktionstermin införas innefattande idé- och lärdoms historia, filosofi, vetenskapsteori och vetenskapshistoria. Motionärerna erinrar om att en sådan termin redan finns i Norge och att motsvarande inlag finns i högskoleutbildningen i Finland. Om en introduktionstermin införs förlängs studierna. Särskilda studiemedel bör utgå för att de studerandes ekonomi inte skall belastas ytterligare.

Utskottet har erfårit att arbete pågår vid vissa universitet och högskolor med att inom den reguljära utbildningen vidareutveckla sådana inlag och tänkesätt som berörs i motionen. Det förekommer t.ex. temadagar eller särskilda föreläsningar med denna inriktning. Vidare har man inriktat sig på pedagogisk utveckling och fortbildning för lärare. Verksamhet och försök pågår i varierande omfattning med att utveckla inlag i utbildningen av idéhistoria, vetenskapsteori och andra ämnen som ger överblick och sammanhang. Även nya inlag som tränar förmågan att kommunicera i tal och skrift, t.ex. främmande språk och datorskunskap, har utvecklats.

Utskottet kan inte tillstyrka den avsevärda kostnadsökning, både i vad gäller utbildningsmedel och studiestödsmedel, som införande av en introduktionstermin skulle innebära. Däremot anser utskottet det värdefullt med det utvecklingsarbete som nu pågår vid vissa universitet och högskolor. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub576.

Uppdragsutbildning

Riksdagen godkände vid riksmötet 1985/86 riktlinjer för uppdragsutbildning inom bl.a. högskolan (prop. 1984/85:195, UbU 1985/86:4, rksr. 1985/

86:16). Bestämmelserna har intagits i en förordning (1985:1037) utfärdad av regeringen.

1988/89:UbU5

I motion 1987/88:Ub603 (vpk) yrkas att en parlamentariskt sammansatt utredningskommitté skall tillsättas för att se över uppdragsutbildningen. Enligt motion 1987/88:Ub626 (c) yrkande 2 bör uppdragsutbildningen utvärderas. I båda motionerna påpekas att uppdragsutbildningen har medfört vissa problem. Motionärerna anför att verksamheten inte alltid genomförts i enlighet med de bestämmelser som gäller och att den ibland kan ha fått sådan omfattning och inriktning att den negativt påverkat högskolans reguljära verksamhet.

Utskottet vill först erinra om att uppdragsutbildningen i första hand skall avse fortbildning och vidareutbildning av anställda i företag och myndigheter m.m. samt arbetsmarknadsutbildning. När riksdagen antog riktlinjerna ströks det särskilt under att det inte får bli fråga om att t.ex. enskilda personer, genom att köpa sig utbildning, skall kunna kringgå eljest gällande regler för antagning till högskoleutbildning. Vidare får högskoleenheterna inte göra sig beroende av uppdragsutbildningen för att kunna fullgöra den primära utbildningsuppiften, dvs. svara för utbildning på linjer och kurser enligt beslut av riksdag och regering. Uppdragsutbildning får aldrig bli annat än en sidouppgift som högskolan åtar sig med hänsyn till den kompetens och de resurser som har byggts upp för den reguljära verksamheten. Det åligger de berörda högskolemyndigheterna att se till att verksamheten bedrivs i enlighet med dessa av riksdagen godkända riktlinjer.

Inom UHÄ:s ordinarie arbete med uppföljning och utvärdering av högskolans verksamhet begärdes under år 1986 uppgifter in från högskoleenheterna om uppdragsutbildningens omfattning och utveckling. Dessa uppgifter redovisades i verksamhetsberättelsen för budgetåret 1985/86 (UHÄ-rapport 1987:12 s. 50—53). UHÄ konstaterade där att uppdragsutbildningen i stort tycktes uppfattas som en positiv företeelse inom högskolan. Påvisade problem av flera slag redovisades dock, bl.a. risken för att uppdragsutbildningen styr inriktningen av utbildningen och resursutnyttjandet på resp. institution samt risken för att det uppstår ojämlikhet mellan högskolans ordinarie studerande och deltagarna i uppdragsutbildningen. På UHÄ:s uppdrag har vidare en rapport (Projektrapport 1988:2), Högskolan som uppdragstagare, utarbetats. Den avses utgöra underlag för överväganden av olika slag vid de enskilda högskoleenheterna och även vara en utgångspunkt för fortsatta uppföljningsstudier inom UHÄ. Arbetet inom projektet kommer att fortsätta under år 1989.

Även riksrevisionsverket har uppmärksammat uppdragsutbildningen i en revisionsrapport (Dnr 1986:1006), Uppdragsverksamhet vid universitet och högskolor. Verket har granskat tillämpningen av gällande bestämmelser vid fyra högskoleenheter och gjort rekommendationer om åtgärder inom området. Rapporten har överlämnats till regeringen.

Vid tidigare riksmöten har utskottet ansett att alltför kort tid förflutit sedan riksdagen antog riktlinjerna för uppdragsverksamheten för att en utvärdering skulle vara meningsfull. Nu har emellertid bestämmelserna tillämpats under snart tre år, och det har från flera håll påvisats att verksamheten medfört vissa problem. Utskottet anser därför att regeringen bör låta

göra en samlad utvärdering. Om utvärderingen ger anledning till ändring av de av riksdagen antagna riktlinjerna bör förslag till ändringar läggas fram för riksdagen snarast möjligt. Vad utskottet anfört om en utvärdering av uppdragsutbildningen inom högskolan bör riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Ub603 och 1987/88:Ub626 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

Prefekt för institution

Institutionernas ledning bör enligt motion 1987/88:Ub806 (m) yrkande 29 stärkas. Därför bör uppdraget som prefekt för en institution innehas av en person med hög vetenskaplig kompetens, i normalfallet professorn inom ämnet. För att öka intresset för detta uppdrag bör ett särskilt arvode utgå.

På utskottets förslag avstyrkte riksdagen vid riksmötet 1986/87 (UbU 1986/87:15 s. 6) ett motsvarande motionsyrkande. Med hänvisning till sitt tidigare ställningstagande avstyrker utskottet nu yrkande 29 i motion 1987/88:Ub806.

Djurförsök

I motionerna 1987/88:Ub634 (fp) och 1987/88:Ub738 (c) anförs att djurförsök i högskoleutbildningen så långt det är möjligt bör ersättas med alternativa undervisnings- och laborationsmetoder. De studerande bör informeras om de alternativ som finns. Det är enligt motionerna viktigt att UHÄ fortsätter och fullföljer sitt arbete med registrering och information om vilka alternativ till djurförsök som finns inom högskolan.

Vid riksmötet 1986/87 (UbU 1986/87:16 s. 7) behandlade utskottet ett motsvarande motionsyrkande. Utskottet inhämtade då information från UHÄ, skolöverstyrelsen (SÖ) och Nordiska Samfundet mot plågsamma djurförsök. Utskottet kunde därefter redovisa att UHÄ avsåg att bygga upp en informationsbank i vilken skall ingå uppgifter om såväl utbildningsmoment vari djurförsök ingår som alternativ till sådana. Syftet med informationsbanken är att underlätta erfarenhetsutbytet mellan utbildningsanordnare, även på skolans område. Då utskottet kunde konstatera att anordningar gjordes från såväl UHÄ som lokala högskolemyndigheter att anordna laborativa alternativ för studerande som inte vill delta i djurförsök ansåg utskottet att det inte var nödvändigt med något uttalande i frågan från riksdagens sida. Utskottet har nu inhämtat att UHÄ gått ut till högskoleenheterna med en förfrågan om vilka djurförsök som förekommer och vilka alternativa metoder som finns. Avsikten är att senare under innevarande läsår börja samla inkommande uppgifter i den planerade informationsbanken. Uppgifterna i banken skall till en början avse den grundläggande högskoleutbildningen, men kan i framtiden även komma att avse forskning, beroende på vilka resurser som kan avsättas för arbetet. Utskottet har erfart att UHÄ även har visst erfarenhets- och informationsutbyte med EG-länderna i dessa frågor. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att det inte heller nu behövs något särskilt uttalande från riksdagen, varför motionerna 1987/88:Ub634 och 1987/88:Ub738 avstyrks.

Studentkårsobligatoriet

I två motioner, nämligen 1987/88:Ub527 (vpk) yrkande 1 och 1987/88:Ub711 (m), yrkas att riksdagen hos regeringen skall begära förslag om

avskaffande av studentkårsobligatoriet. Motionärerna anser att frivilliga studentkårer bättre skulle kunna ta till vara studenternas intressen.

Enligt den förstnämnda motionen bör frivilliga studentkårer fungera som fackföreningar för studenterna. Denna verksamhet bör enligt motionens yrkande 2 stödjas med statliga medel under en femårig övergångsperiod. Vidare bör enligt yrkande 3 i motionen staten genom högskoleenheter ta över ansvaret för hälsovård, kurativ verksamhet och motionsidrott samt restaurangverksamheten. Slutligen bör kommunerna, likaväl som för övriga kommuninnevånare, svara för studenternas bostadsförsörjning.

I den andra motionen, 1987/88:Ub711, framhålls att de studerande och deras organisationer till stor del är motståndare till obligatoriska studentkårer. Motionärerna anser att många av de förhållanden som tidigare motiverat ett obligatorium numera har förändrats, t.ex. bostadsförsörjningen, hälsovården och utseendet av studeranderepresentanter till högskolans organ. När motiven för ett obligatorium enligt motionärernas mening inte längre är starka bör principen om föreningsfrihet få råda och obligatoriet avskaffas. För att minska övergångsproblemen bör omställningen ske successivt.

Frågan om studerandeinflytande och om kårernas ställning och uppgifter bör enligt motion 1987/88:Ub626(c) yrkande 4 utredas av en kommitté med representanter för riksdagen och för högskolor och studenter. Motionärerna anför som skäl för att tillsätta denna utredning bl.a. att, eftersom valdeltagandet är lågt, studeranderepresentanterna inom högskolan i dag företräder endast en mindre del av studenterna. Detta är inte tillfredsställande. Vidare anser motionärerna att kunskapen om de studerandes behov av hälsovård och bostäder och om hur detta behov tillgodoses är alltför liten och att dessa frågor behöver studeras närmare.

Utskottet erinrar om att riksdagen vid riksmötet 1976/77 ansåg att det obligatoriska medlemskapet i studerandesammanslutningar i princip borde avskaffas, men att det ännu saknades underlag för ett beslut om hur detta skulle genomföras (prop. 1976/77:59, rskr. 1976/77:20 s. 38, rskr. 1976/77:246).

Två år senare konstaterades i proposition 1978/79:100 (bil. 12 s. 429) att det sannolikt var svårt att lösa frågan om hur den studerandefackliga verksamheten skulle kunna bedrivas på oförändrad ambitionsnivå utan att lösningen byggde på någon form av statlig reglering som i praktiken ändå innebar ett obligatorium. Föredragande statsrådet styrktes i denna uppfattning av att både obligatoriekommittén (SOU 1976:14) och obligatorieberedningen inte lyckats hitta en användbar lösning. Vidare ansåg statsrådet att det var svårt att finna ekonomiskt utrymme för de nödvändiga statliga bidragen om sammantaget 20 milj.kr. till den studerandefackliga verksamheten och den studerandesociala servicen. Utan bidrag skulle den studerandefackliga bevakningen allvarligt försvagas och den sociala servicen försämrats. Under dessa förhållanden förordades ett fortsatt obligatorium. På utbildningsutskottets förslag (UbU 1978/79:25) beslöt riksdagen att, med ändring av tidigare principbeslut, godta fortsatt obligatorium tills vidare (rskr. 1978/79:244).

Vid riksmötet 1982/83 utvidgades obligatoriet till att gälla samtliga statliga högskoleenheter, både gamla och nya (prop. 1982/83:27, UbU 1982/83:9, rskr. 1982/83:62).

Samma år fastställdes riktlinjer för studerandehälsovården att gälla

fr.o.m. budgetåret 1985/86 (prop. 1982/83:129, SFU 1982/83:25, rskr. 1982/83:386). Tyngdpunkten inom studerandehälsovården bör enligt dessa riktlinjer ligga på förebyggande, sociala och kurativa insatser inriktade på att främja de studerandes hälsa i den speciella miljö som högskolan utgör. Motionsidrotten är en viktig del av den förebyggande hälsovården. De studerandes behov av somatisk och psykiatrisk sjukvård bör huvudsakligen tillgodoses inom ramen för den offentliga hälso- och sjukvården. Statsbidrag lämnas till studerandekårerna under förutsättning att de slutit avtal med resp. högskoleenhet om bl.a. hälsovårdens inriktning och omfattning. Det förutsattes i propositionen att såväl de studerande som landstingskommunerna och kommunerna även i fortsättningen skulle bidra till verksamheten. Innevarande budgetår utgår 8 658 000 kr. till studerandehälsovården under anslaget Bidrag till vissa studiesociala ändamål.

Under den tid som förflutit sedan år 1977 har utskottet vid flera tillfällen nödgats konstatera att ett avskaffande av kårobligatoriet skulle medföra antingen en avsevärt sänkt ambitionsnivå i fråga om både studerandefacklig och studiesocial service eller ett behov av betydande statliga bidrag för verksamheten.

I motionerna hävdas att vissa förhållanden, t.ex. beträffande bostadsfrågan och hälsovården, numera har ändrats vilket skulle göra det lättare att avskaffa kårobligatoriet. Utskottet anser dock att alltför många frågor fortfarande är oklara.

Mot bakgrund av behovet att öka kunskaperna om de förhållanden som kan påverka ett ställningstagande i frågan, anser utskottet att det är angeläget att göra en ny utredning. I utredningsarbetet bör klarläggas hur förhållandena kan ha ändrats sedan obligatorieberedningen lämnade sina förslag år 1978 och hur sådana förändringar påverkar de frågor som tidigare ansågs svåra att lösa. Man bör visa hur de studerandes sociala behov, i vad avser bostäder, restaurangverksamhet, hälsovård, kurativa insatser, motionsidrott m.m., tillgodoses i dag och om det finns någon avsevärd skillnad jämfört med andra grupper i samhället. De nuvarande ekonomiska förhållandena och det eventuella behovet av ekonomiskt stöd till de olika verksamheterna från stat, landsting och kommuner vid ett avskaffande av kårobligatoriet — och i förekommande fall obligatoriskt medlemskap i nationer — bör klarläggas. En fråga som också behöver belysas är vad som skall ske med kårernas och nationernas egendomsinnehav. Det bör också klargöras vilka alternativ beträffande huvudmannaskap för de olika verksamheterna som kan finnas. I de tidigare utredningarna anfördes att de studerandes tidsbegränsade vistelse vid högskolan minskar möjligheten att föra en långsiktig studerandefacklig politik, om medlemskapet i studerandeorganisationerna görs frivilligt. Därför ansågs ett statligt stöd till den studerandefackliga verksamheten vara nödvändigt om inte ambitionsnivån skulle behöva sänkas betydligt. I utredningen bör beräknas hur stort behovet av sådant stöd kan vara i dag vid ett avskaffande av kårobligatoriet. Vidare bör förslag lämnas om hur representativa studerandeföreträdare i högskoleorgan skall utses. Först sedan alla delfrågor belysts bör det bli möjligt att bedöma i vad mån förhållandena ändrats på ett sådant sätt att ett avskaffande av kårobligatoriet är praktiskt och ekonomiskt möjligt.

Vad utskottet här anfört om en utredning av konsekvenserna av ett eventuellt avskaffande av kårobligatoriet m.m. bör riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Ub527 yrkande 1, 1987/88:Ub626 yrkande 4 och 1987/88:Ub711 samt med avslag på motion 1987/88:Ub527 yrkandena 2 och 3 som sin mening ge regeringen till känna.

2. Utbildning för tekniska yrken m.m.

Miljöfrågor i grundutbildningen

I tre motionsyrkanden från den allmänna motionstiden berörs högskoleutbildningens stora betydelse för samhällets kunskap om miljön.

I motion 1987/88:Ub805 (c) begärs, med hänvisning till motion 1987/88:Jo767, att riksdagen bör göra ett uttalande om att *miljöfrågor* bör behandlas inom vissa utbildningslinjer. Motionärerna hävdar att utbildningen i miljövärd måste förbättras och intensifieras och att det är mycket angeläget att miljöfrågorna kommer in som en integrerad del av såväl tekniska som administrativa utbildningslinjer samt att lärarutbildningen måste förstärkas med grundkunskaper i ekologi. Med hänvisning till motion 1987/88:Jo751 begärs i motion 1987/88:Ub563 (m) ett uttalande om att det behövs ett ökat utbud av kurser i miljöfrågor vid tekniska högskolor för att stimulera till ett ökat miljöengagemang hos de studerande.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen under senare år behandlat liknande motionsyrkanden, främst rörande en förbättrad miljövärdundervisning vid de tekniska högskolorna. Utskottet konstaterade för ca två år sedan (UbU 1986/87:4, s. 5—6) bl.a. att regeringen den 29 maj 1986 givit UHÄ i uppdrag att beakta behovet av att miljövärdfrågorna integrerades i civilingenjörs- och naturvetarutbildningarna i samband med att utbildningsplanerna förändrades. Utskottet konstaterade avslutningsvis att miljövärdfrågornas plats i utbildningarna vid de tekniska högskolorna hade uppmärksamats på flera sätt, varför något särskilt uttalande från riksdagens sida då inte ansågs nödvändigt för att dessa utbildningar skulle få ett tillräckligt inslag av miljövärdundervisning.

Att den grundläggande högskoleutbildningen är ett viktigt instrument för att föra ut kunskap om miljöfrågor till dem som senare i yrkeslivet på olika sätt kommer att påverka utformningen av vår miljö slogs fast i 1988 års budgetproposition (prop. 1987/88:100, bil. 10 s. 70—71). Föredragande statsrådet påpekade att miljöfrågorna berör i stort sett samtliga högskoleutbildningar. I budgetpropositionen behandlades dock utbildningar där kunskaper om miljöfrågorna är väsentliga för en god insats i arbetslivet. Därmed avsågs främst tekniska och naturvetenskapliga utbildningar som leder till yrkesverksamhet där beslut fattas och åtgärder vidtas som påverkar vår yttre och inre miljö. Vidare pekades på lärarutbildningarna, då lärarna i grundskolan har ansvaret för att ge barn och ungdomar kunskaper om och förståelse för miljöns betydelse för våra livsbetingelser och vår överlevnad. Statsrådet redogjorde sedan för de åtgärder som UHÄ vidtagit eller planerade att vidta för civilingenjörs- och naturvetarutbildningarna. Statsrådet

pekade också på att kraven på kunskaper i miljöfrågor skärpts i de utbildningsplaner för lärarutbildningar som fastställts av UHÄ. Vidare framhölls UHÄ:s uppgift att i samarbete med t.ex. naturvårdsverket ge stöd och vägledning till berörda högskoleenheter. Slutligen pekades på att UHÄ planerade konferenser med linjenämndsfröretärdare och utbildningsledare inom undervisningssektorn och med lärarutbildare inom de naturvetenskapliga ämnena.

De åtgärder som vidtagits av UHÄ var statsrådet positiv till. Emellertid fanns det skäl att vidga insatserna till att omfatta fler utbildningslinjer inom andra yrkesutbildningssektorer. Ett regeringsuppdrag till UHÄ att intensifiera sina insatser vad avser utbildningarna inom sektorn för utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken aviserades därför. Ett sådant uppdrag gavs den 30 juni 1988 till UHÄ. Enligt vad utskottet erfarit planerar UHÄ att i första hand ordna konferenser för företrädare för de berörda linjerna.

Enligt vad utskottet har inhämtat uppmanade UHÄ hösten 1987 samtliga berörda högskolor att inför en konferens i mars 1988 om miljövärdsinslagen i civilingenjörs- och naturvetarlinjerna redovisa befintliga och planerade inslag av miljövärd i anledning av de skärpta kraven i utbildningsplanerna. Resultatet av denna kartläggning och dokumentation av konferensen finns sammanfattade i rapporten Utbildning i miljövärd för civilingenjörer och naturvetare (UHÄ-rapport 1988:10). Kartläggningen visade att målen då ännu ej uppnåtts på de flesta av linjerna.

Utskottet anser att både regeringen och UHÄ genom vidtagna åtgärder har visat att de med stort allvar tagit sig an uppgiften att förstärka miljöinslagen inom samtliga de utbildningslinjer som motionärerna har pekat på. Det ankommer därefter på varje högskola att utforma utbildningarna i linje med de mål som angivits, vilket kommer att kräva både tid och engagemang. Utskottet anser emellertid inte att det är befogat att riksdagen gör uttalanden av den allmänna art som motionärerna efterlyser, varför motionerna 1987/88:Ub563 och 1987/88:Ub805 bör avslås.

I motion 1987/88:Ub649 (c) pekas slutligen på att det behövs fler som har kunskap om sambanden mellan teknik, samhälle och miljö. Ett sätt att stödja en sådan utveckling anses vara att *förstärka avdelningen för ekologi vid högskolan i Luleå*. Avdelningen, som ger undervisning inom civilingenjörslinjen för samhällsbyggnadsteknik, anses inte vara tillräckligt utbyggd. Motionären hemställer därför att riksdagen hos regeringen skall begära en utredning rörande förutsättningarna för utökad ekologiverksamhet vid högskolan i Luleå.

Utskottet kan inte bedöma huruvida avdelningen för ekologi är tillräckligt utbyggd. En eventuell brist kan antingen bero på resursbrist eller på att den önskade kompetensen ännu inte finns att tillgå. Högskolan i Luleå måste i första hand själv avgöra om det finns anledning att närmare analysera behovet av förstärkning av avdelningen för ekologi. Utskottet vill också erinra om vad utskottet anförde under föregående riksmöte (UbU 1987/88:38 s. 4) med anledning av en motion i vilken föreslogs att en tjänst som professor i tillämpad ekologi skulle inrättas vid högskolan i Luleå. Enligt

utskottets mening ankommer det inte på riksdagen att begära en utredning av den typ motionären efterlyser, varför motion 1987/88:Ub649 bör avslås.

1988/89:UbU5

Livsmedelsutbildning i Norrland

I motion 1987/88:Ub598 (fp) hävdas att det finns all anledning att rikta större uppmärksamhet mot livsmedelssektorns betydelse för det norrländska näringslivet, inte minst från sysselsättningssynpunkt. En rad åtgärder anses angelägna, bl.a. en höjning av kompetensen inom framför allt förädlingskedet. Motionären påpekar att högskoleutbildning inom området saknas i Norrland och föreslår att UHÄ får i uppdrag att utreda och föreslå åtgärder för att etablera någon form av yrkesteknisk utbildning för livsmedelsindustrin vid universitetet i Umeå.

Enligt beslut av föregående riksmöte (UbU 1987/88:22, rskr. 1987/88:207 s. 9) har samtliga yrkestekniska utbildningslinjer utom linjen för byggnadsteknik sammanförts till *en* linje, linjen för industriell teknik, för att öka flexibiliteten och decentralisera beslutsprocessen för dessa utbildningslinjer. Det ankommer således inte längre på riksdagen att fatta beslut om lokalisering av de olika inriktningarna av de yrkestekniska utbildningarna. Utskottet anser därför att riksdagen inte bör begära den föreslagna utredningen, varför motion 1987/88:Ub589 bör avslås.

3. Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken

Högskoleutbildning särskilt anpassad för *detaljhandeln* bör enligt motion 1987/88:Ub590 (fp) inrättas i form av civilekonomutbildning med specialinriktning. Enligt motionärerna planeras en sådan utbildning vid universitetet i Göteborg. Riksdagen bör begära att UHÄ får i uppdrag att vidta åtgärder för att förverkliga denna utbildning.

Utskottet har inhämtat att planering pågår i Göteborg av en ny fördjupning inom ekonomlinjen inriktad mot detaljhandeln. I det nu aktuella fallet pågår således en lokal planering. Mot denna bakgrund avstyrks motion 1987/88:Ub590.

Enligt motionerna 1987/88:Ub626 (c) yrkande 13 och 1987/88:Ub640 (c) bör en utredning göras om inrättandet av en särskild *förvaltningshögskola*. I båda motionerna nämns *Östersund* som tänkbar lokaliseringsort. I den sistnämnda motionen anförs att den förvaltningsutbildning som nu finns vid högskolan i Östersund och vid försvarets förvaltningshögskola på samma ort bör sammanföras i den föreslagna nya högskolan.

Utskottet har i olika sammanhang haft att behandla frågor om samverkan mellan högskolan och verksamhet utanför högskolan. Utskottet har därvid konstaterat att det ankommer på de olika högskolenheterna själva att ta initiativ i sådana frågor. Om högskolan och försvarets förvaltningshögskola i Östersund finner att en samverkan är av värde för dem, behövs det inget riksdagsinitiativ för att så skall kunna ske. Inrättandet av en helt ny högskola på en ort där det redan finns en mindre högskola anser utskot-

tet inte vara en lämplig åtgärd. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1987/88:Ub626 yrkande 13 och 1987/88:Ub640.

1988/89:UbU5

4. Utbildning för vårddyrken

Huvudmannaskapet för den kommunala högskolan m.m.

Den kommunala högskolan omfattar till övervägande delen utbildning inom sektorn för utbildning för vårddyrken. Diskussioner om ett ändrat huvudmannaskap har förekommit i riksdagen alltsedan dessa utbildningar överfördes till högskolan i samband med högskolereformen på 1970-talet (UbU 1975/76:17 och 1976/77:20). Då bibehölls det kommunala huvudmannaskapet bl.a. med hänsyn till utbildningarnas nära anknytning till de landstingskommunala vårdutbildningarna inom gymnasieskolan och till sjukvården. Det förutsattes emellertid att frågan skulle övervägas senare. En huvudmannaskapskommitté tillkallades år 1978. Dess förslag (SOU 1981:9) aktualiserades i riksdagen vid riksmötet 1981/82 (prop. 1981/82:89, UbU 1981/82:20, rskr. 1981/82:248). Då uttalades att frågan om statligt eller kommunalt huvudmannaskap för utbildningen inte spelar någon avgörande roll för möjligheterna att vidareutveckla och förbättra den kommunala vårddyrkesutbildningen i enlighet med högskolereformen. Därmed blev de ekonomiska konsekvenserna av avgörande betydelse för riksdagens ställningstagande. Även om utbildningsutskottet ansåg att principiella skäl talade för ett enhetligt statligt huvudmannaskap för hela högskolan fick de medellånga vårddyrkesutbildningarna även fortsättningsvis bibehålla det landstingskommunala huvudmannaskapet.

Under senare år har huvudmannaskapsfrågan åter aktualiserats, främst när det gäller möjligheten till forskningsanknytning av de kommunala vårddyrkesutbildningarna. Vid riksmötet 1986/87 (prop. 1986/87:100, UbU 1986/87:18 s. 18) aviserades att UHÄ skulle få i uppdrag att belysa frågor om samverkan för forskningsanknytning och forskarutbildning för kommunal högskoleutbildning inom vårdområdet. Uppdraget har delvis redovisats i juni 1988. En tvåårig försöksverksamhet vid Karolinska institutet (KI) och vårddhögskolan i Stockholm startades hösten 1987. UHÄ avser att återkomma till frågan i anslagsframställningen inför nästa forskningsproposition, vilken avses framläggas för riksdagen våren 1990.

Riksdagen bör enligt motion 1987/88:Ub677 (vpk) hos regeringen begära förslag om överförande av de kommunala vårddyrkesutbildningarna till den statliga högskolan i syfte att stärka forskningsanknytningen. På detta sätt avses omvårdnadsforskningen få större möjligheter att utvecklas.

I motion 1987/88:Ub808 (m) yrkande 10 begärs en utredning om ett enhetligt, statligt huvudmannaskap för all vårddyrkesutbildning inom högskolan. Motionärerna anför att ett statligt huvudmannaskap skulle innebära ett effektivare resursutnyttjande, en starkare anknytning till forskning, en enhetlig utbildningskvalitet och en bättre överblick och samordning. De anser att landstingskommunerna inte i tillräckligt stor utsträckning har tagit

sitt ansvar för omvårdnadsforskningen och anför att forskningstjänster är sällsynta inom vården.

Även i motion 1987/88:Ub565 (fp) yrkande 21 tas resursutnyttjandet upp. Motionärerna anser att det är resursslöseri att på samma ort eller mycket närbelägna orter bygga upp två rektorsämbeten för både en vårdhögskola och en mindre eller medelstor statlig högskola. Mycket skulle kunna vinnas om dessa båda, som saknar egen forskningstradition, kunde integreras. En sådan utveckling skulle på sikt kunna leda till förstatligande av den landstingskommunala högskolan.

Utskottet har inledningsvis redovisat att riksdagen av statsfinansiella skäl tidigare ansett att vårdyrkesutbildningen borde förbli landstingskommunal. Utskottet har också redovisat att UHÄ:s överväganden om forskningsanknytning och resultaten av pågående försöksverksamhet i Stockholm skall redovisas i nästa forskningsproposition våren 1990. Utskottet anser mot denna bakgrund att riksdagen inte bör begära någon ny utredning om huvudmannaskapet för de landstingskommunala vårdyrkesutbildningarna. Utskottet förutsätter att högskoleenheter som finns på samma ort eller närbelägna orter söker finna vägar till visst gemensamt resursutnyttjande, där detta är praktiskt möjligt, utan att riksdagen gör något särskilt uttalande i frågan och att eventuella möjligheter till ett sådant resursutnyttjande efter viss tid redovisas till UHÄ. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att riksdagen bör avslå motionerna 1987/88:Ub565 yrkande 21, 1987/88:Ub677 och 1987/88:Ub808 yrkande 10.

Rehabiliteringslinjen m.m.

I ett antal motioner berörs rehabiliteringslinjens båda inriktningar mot sjukgymnastik resp. arbetsterapi samt påbyggnadsutbildningar på dessa.

Enligt motion 1987/88:Ub589 (m) bör riksdagen uttala att det bör krävas treårig gymnasieutbildning för tillträde till *sjukgymnastutbildningen* (yrkande 1). Vidare anser motionärerna att en översyn bör göras av sjukgymnastutbildningens omfattning och längd, då innehållet i utbildningen ökat och nya utbildningsmoment måste kunna inrymmas (yrkande 2). Motionärerna anför att Sverige har en kort sjukgymnastutbildning jämfört med andra länder. I översynen bör även övervägas om rehabiliteringslinjen bör delas i två separata linjer. Slutligen yrkas i motionen att en påbyggnadslinje för sjukgymnaster om 80 poäng bör inrättas i ämnet ortopedisk medicin (yrkande 3). Sådan utbildning har hittills anordnats i enskild regi.

Även i motion 1987/88:Ub604 (vpk) hemställs om en översyn av sjukgymnastutbildningen i syfte att förlänga den (yrkande 2). Vidare anser motionärerna (yrkande 1) att sjukgymnastutbildningen bör ske inom en egen utbildningslinje och inte som nu inom rehabiliteringslinjen. De anser att det inte är lämpligt att en och samma linje leder till två helt skilda yrken, sjukgymnastens och arbetsterapeutens.

Utskottet erinrar om att sjukgymnastutbildningen sammanfördes med arbetsterapeututbildningen i en allmän utbildningslinje fr.o.m. den 1 juli 1983 (prop. 1981/82:100, UbU 1981/82:20 rskr. 1981/82:248). Syftet med

mera omfattande linjer är att inom en och samma linje nå både bredd och specialisering inom ett vårdområde.

För sjukgymnaster inrättades den 1 juli 1986 en påbyggnadslinje om 20 poäng. Vidare finns en ämnesfördjupande och forskningsförberedande kurs om 20 poäng. I årets anslagsframställning har UHÄ föreslagit att denna kurs skall permanentas i form av en ny påbyggnadslinje. Detta förslag bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Utskottet anser inte att vad som anförs i motion 1987/88:Ub589 ger grund för att tillstyrka krav på treårig gymnasieutbildning för tillträde till sjukgymnastutbildningen.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub589 och 1987/88:Ub604.

Påbyggnadsutbildning i arbetsterapi finns i dag bl.a. i form av en ämnesfördjupande och forskningsförberedande kurs. Den bör enligt motion 1987/88:Ub595 (fp) yrkande 1 permanentas i form av en påbyggnadslinje. Utbildningen har enligt motionen befunnits vara av hög kvalitet och fyllt viktiga utbildningsbehov hos arbetsterapeuterna. En påbyggnadslinje av detta slag skulle också kunna bli ett viktigt led i arbetsterapeututbildningens forskningsanknytning. I motionens yrkande 2 begärs inrättande av en forskningsenhet för arbetsterapi. Avsaknaden av en institution för arbetsterapi försvårar för arbetsterapeuterna att påbörja forskarutbildning.

Som utskottet redovisat i det föregående har UHÄ fått regeringens uppdrag att utreda frågan om de medellånga vårddyrkesutbildningarnas forskningsanknytning. Uppdraget har delvis redovisats till regeringen. Försök inom området pågår ännu. Resultaten av utredningen och försöksverksamheten kommer att föreläggas riksdagen i samband med nästa forskningsproposition våren 1990. I UHÄ:s anslagsframställning för budgetåret 1989/90 har föreslagits att fördjupningskursen i arbetsterapi skall permanentas i form av en påbyggnadslinje om 20 poäng. Denna fråga bereds för närvarande inom regeringskansliet. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub595.

Barnmorskeutbildning

I motion 1987/88:Ub556 (m) föreslås att barnmorskeutbildningen skall förlängas med 10 poäng till 60 poäng. Motionärerna anför att utbildningen i dag har fått ett ökat innehåll, bl.a. beträffande preventivmedelsrådgivning, som har inkräktat på den praktiska träningen. De anför också att barnmorskeutbildningen tidigare var längre.

Något förslag från UHÄ om förlängning av barnmorskeutbildningen har inte förts fram. Utskottet kan inte på det underlag som presenteras i motionen ta ställning till om barnmorskeutbildningen bör förlängas och i så fall med hur mycket. Utskottet erinrar om att barnmorskeutbildningen redan före reformeringen av de medellånga vårddyrkesutbildningarna (prop. 1978/79:197, UbU 1979/80:7, rskr. 1979/80:100) omfattade 50 poäng. Då förkortades visserligen den grundläggande sjuksköterskeutbildningen som barnmorskeutbildningen bygger på, men samtidigt med denna förkortning

höjdes antagningskraven för den grundläggande sjuksköterskeutbildningen från att dittills ha gällt genomförd grundskoleutbildning till att avse gymnasieskolutbildning på den tvååriga vårdlinjen. Totalt sett blev således utbildningen till sjuksköterska längre. Den nya grundläggande sjuksköterskeutbildningen har vidare fått ett innehåll som motsvarar både tidigare grundutbildning och tidigare vidareutbildning i medicinsk och kirurgisk vård. Utskottet föreslår att riksdagen med det anförda avslår motion 1987/88:Ub556.

Påbyggnadsutbildning på vissa vårdyrkeslinjer

I motion 1987/88:Ub808 (m) yrkande 9 hemställs att vissa vårdyrkeslinjer skall kompletteras med påbyggnadskurser som i motionen betecknas som högre alternativkurser.

UHÄ har i årets anslagsframställning föreslagit att medel bör anvisas till påbyggnadsutbildning i s.k. karaktärsämnen, t.ex. omvårdnad, hörselvård, laboratoriemetodik och social omsorg. Vidare har UHÄ, som tidigare redovisats, föreslagit att fördjupningskurser i arbetsterapi och sjukgymnastik skall ersättas av nya påbyggnadslinjer. Dessa förslag bereds för närvarande i det pågående budgetarbetet inom regeringskansliet. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår yrkande 9 i motion 1987/88:Ub808.

Innehåll i vissa vårdutbildningar

I flera motioner återkommer yrkanden från tidigare riksmöten om att riksdagen skall uttala sig för ett visst innehåll i vårdyrkesutbildning. I motion 1987/88:Ub808 (m) yrkande 8 hemställs att all vårdyrkesutbildning skall innehålla ökade inslag av naturvetenskapliga ämnen, matematik och engelska. Enligt motionerna 1986/87:So261 (m) yrkande 4, 1987/88:Ub276 (m) yrkande 3 och 1987/88:Ub696 (c) bör riksdagen uttala att utbildningen om utvecklingsstörning bör ges större utrymme i vårdyrkesutbildningarna. I motion 1987/88:Ub635 (fp), slutligen, hemställs om en utredning om förändrat innehåll i läkarutbildningen i syfte att öka de läkarstuderandes förmåga till empati/inlevelseförmåga.

Vid tidigare tillfällen har utskottet redovisat att detaljer i vårdyrkesutbildningars innehåll styrs av utbildningsplaner fastställda av UHÄ och kursplaner fastställda av de lokala högskolemyndigheterna. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen avslår de nu aktuella motionsyrkandena.

I motion 1987/88:Ub739 (c) yrkande 2 hemställs att riksdagen skall uttala att tandläkarutbildningen bör ge de studerande bättre kunskaper om tungmetaller och spårämnen samt om amalgam och kvicksilverförgiftning.

Utskottet erinrar om att användningen av kvicksilver m.m. i tandbehandling har aktualiserats i ett stort antal motioner. Dessa behandlas i socialutskottets betänkande 1988/88:SoU7, i vilket socialutskottet föreslår att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad socialutskottet

anfört om behovet av produktutveckling och forskning för att öka kunskaperna om hälsorisker med amalgam.

Utbildningsutskottet har i det föregående redovisat att detaljer i innehållet i vårdyrkesutbildningar regleras av utbildningsplaner och kursplaner, som inte fastställs av riksdag och regering. Utskottet förutsätter självfallet att ansvariga högskolemyndigheter vid behov ändrar dessa planer när nya riktlinjer för vården antas samt när nya kunskaper och forskningsresultat i olika frågor föreligger utan att riksdagen påpekar att så bör ske. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att riksdagen inte bör göra något särskilt uttalande med anledning av motion 1987/88:Ub739 yrkande 2, varför yrkandet avstyrks.

Psykioterapiutbildning

Psykioterapeuter utbildas dels vid statliga högskoleenheter, såsom Karolinska institutet (KI), universitetet i Umeå och fr.o.m. 1988/89 universitetet i Lund, dels hos landsting eller enskilda utbildningsanordnare. Inom den statliga utbildningen antas numera varje år 56 studerande till påbyggnadslinjen i psykioterapi om 60 poäng. Utbildningen på denna linje bedrivs på halvtid under tre år.

Socialstyrelsen legitimerar psykioterapeuter som genomgått den statliga utbildningen. Vidare legitimerar socialstyrelsen psykioterapeuter efter särskild bedömning av deras utbildning i varje enskilt fall. Totalt finns ca 1 100 terapeuter, varav ca 100 fått sin utbildning inom den statliga högskoleutbildningen. I socialstyrelsens PM 1988:21 Psykiatri i utveckling anförts att det är brist på psykioterapeuter och att den statliga utbildningen bör byggas ut.

I två motioner, nämligen 1987/88:Ub507 (fp) och 1987/88:Ub558 (s), anförts att det behövs ett statligt stöd till planerad psykioterapiutbildning inom S:t Lukasstiftelsen. Motionärerna redovisar stiftelsens mångåriga verksamhet inom psykioterapi och dess hittillsvarande utbildning i ämnet. Ekonomin för stiftelsens utbildning av olika slag bygger på de studerandes terminsavgifter. Den planerade nya utbildningen, som avses leda till legitimation som psykioterapeut, medför högre utbildningskostnader för huvudmannen än tidigare givna utbildningar. Om de studerande skall betala dessa kostnader själva måste terminsavgifterna höjas avsevärt varvid rekryteringen av studerande försvåras. Verksamheten vid stiftelsens mottagningar är enligt motionerna beroende av att stiftelsen kan anordna den nya utbildningen till legitimerad psykioterapeut.

I skrivelse den 10 mars 1988 till regeringen har S:t Lukasstiftelsen begärt ett statligt bidrag om 800 000 kr. för en fyraårig påbyggnadsutbildning på deltid i psykioterapi, vilken planeras starta under 1989/90 och lokaliseras till Stockholm, Göteborg, Lund-Malmö och/eller Umeå med antagning av 24 studerande vartannat år. Den totala kostnad som huvudmannen får för utbildningen beräknas i skrivelsen till 1,2 milj.kr. de två första åren och uppskattas enligt vad utskottet erfarit till ca 1,7 milj.kr. fr.o.m. det tredje året.

I yttrande till regeringen den 14 september 1988 över skrivelsen avstyrker

UHÄ S:t Lukasstiftelsens begäran. UHÄ anser att de statliga resurserna i första hand skall användas till att bygga ut psykoterapiutbildningen så att den finns vid samtliga medicinska fakulteter. I UHÄ:s anslagsframställning för budgetåret 1989/90 föreslås att psykoterapiutbildning skall startas detta budgetår vid universitetet i Göteborg med antagning av åtta studerande per år. Kostnaden beräknas till 1 milj.kr. 1989/90, 1,5 milj.kr. 1990/91 och 2 milj.kr. 1991/92.

Mot bakgrund av att olika förslag om en utbyggnad av utbildningen av psykoterapeuter för närvarande bereds inom regeringskansliet anser utskottet att riksdagen inte bör göra något uttalande med anledning av de två motioner som väcktes i frågan i januari 1988. Riksdagen får tillfälle att i samband med behandlingen av budgeten för 1989/90 ta ställning till frågan, varför motionsyrkandena avstyrks.

5. Utbildning för undervisningsyrken

I motion 1987/88:Ub509 (s) anförs att det inom lärarutbildningen bör vara möjligt att tillsätta *högskolektorer* med hög kompetens inom den praktisk-pedagogiska utbildningen. Dessa lärare måste ha kompetens av annat slag än doktorsexamen, nämligen pedagogisk skicklighet visad genom lärarutbildning och undervisning i grundskolan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. I motionerna 1987/88:Ub546 (c) och 1987/88:Ub667 (fp) hemställs att riksdagen begär att regeringen för riksdagen redovisar riktlinjer i fråga om bl.a. behörighet till tjänst som högskolelektor vilka överensstämmer med 1984/85 års riksmötes beslut om ny arbets- och tjänsteorganisation för den statliga högskolan. Motionärerna tar som utgångspunkt för sitt resonemang ett enskilt besvärssärande inom lärarutbildningsorganisationen.

Utskottet vill med anledning av motionerna anföra följande.

I propositionen 1984/85:57 om ny arbets- och tjänsteorganisation för lärare i den statliga högskolan angavs som särskild behörighetsgrund för tjänst som högskolelektor doktorsexamen eller motsvarande kompetens eller kompetens av annat slag. Som exempel på kompetens av annat slag angavs t.ex. meriter från konstnärligt utvecklingsarbete.

Utbildningsutskottet anslöt sig till vad föredragande statsrådet förordat om behörighetsgrund för tjänst som högskolelektor och anförde att genom den föreslagna ordningen kan hänsyn tas till olika utbildningsområdets tradition och karaktär. Riksdagen godkände vad utskottet förordat (UbU 1984/85:9, rskr. 1984/85:115). Utskottet utgick från att högskolemyndigheterna upprätthåller högt ställda krav i berört hänseende och därigenom undviker en urholkning av den kompetens som skall krävas av innehavare av tjänst som högskolelektor. Utskottet påpekade vidare att det på vissa områden av högskolans utbildningar kan komma i fråga annan utbildning och andra erfarenheter än de som följer av doktorsexamen för att betraktas som behörig till tjänst som högskolelektor.

Vad utbildningsutskottet anfört våren 1985 i fråga om högskolektors-tjänst ligger fast. När det gäller högskolelärares medverkan i grundskolläraryt utbildningen bör självfallet såväl högskolektorer som högskoleadjunkter

kunna komma i fråga för den ämnesmetodiska och den praktisk-pedagogiska utbildningen i övrigt. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub509, 1987/88:Ub546 och 1987/88:Ub667.

I motion 1987/88:Ub554 (fp) anförts att riksdagen våren 1986 beträffande meritvärdering i statlig tjänst har beslutat att prioritering av skickligheten framför andra sakliga grunder vid tillsättning av statliga tjänster m.fl. skall ges stöd i lagen (1976:600) om offentlig anställning. Tillsättningen av t.ex. lärartjänst skall således ske på grundval av främst skickligheten för arbetsuppgifterna i tjänsten. Meritvärdet av tjänstetid får en generell sett minskad betydelse. I såväl denna motion som i motionerna 1987/88:Ub246 (fp) yrkande 35 och motion 1987/88:Ub685 (m) hävdas att det var ett misstag att ta bort de graderade *betygen i lärarskicklighet och i ämneskunskaper* för blivande lärare. För närvarande skall således bara ges betyget Godkänd, resp. Icke godkänd. Motionärerna framhåller att studerande på t.ex. ämneslärarlinjerna och på fristående kurser undervisas gemensamt och att det är orimligt att olika former för betygsättning förekommer för de olika studerandekategorierna i samma utbildning, inte minst mot bakgrund av att betygsättningen på denna nivå kan vara avgörande för antagning till forskarutbildning. Därtill kommer att denna ojämlika behandling i betyghänseende påverkar de studerandes gemensamma arbete i negativ riktning. Slutligen framhåller motionärerna som det allvarligaste att betygsskalan Godkänd/Underkänd i fråga om lärarskicklighet och ämneskunskaper inte är tillräcklig för att garantera en fungerande urvalsgrund när nyexaminerade lärare söker anställning. Alla har nämligen betyget Godkänd, och ingen har större "skicklighet" än de andra i fråga om teoretisk kunskap och förmåga att fullgöra uppgifterna. Ett enhetsbetyg av detta slag ger ingen som helst vägledning i en urvalssituation. Från Underkänd kan bortses, eftersom detta betyg inte ger behörighet att undervisa.

Enligt vad utskottet erfarit skall regeringen inom kort utfärda en förordning om meritvärdering vid tillsättning av tjänst som lärare på grundval av ett förslag från SÖ. Utskottet har i tidigare sammanhang uttalat att den meritvärdering som grundas på inlämnade ansökningshandlingar skall kunna kompletteras med referenstagning beträffande skickligheten för läraruppgifterna. Detta bör kunna ske även beträffande nyexaminerade där de fått sin utbildning. Eftersom det nya betygssystemet har införts först fr.o.m. läsåret 1988/89, bör erfarenheterna av detta avvaktas. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub246 yrkande 35, 1987/88:Ub554 och 1987/88:Ub685.

6. Utbildning för kultur- och informationsyrken

I motion 1987/88:Kr267 (c) yrkande 2 uppmärksammas arbetslösheten på kulturområdet. För sådana yrkesgrupper som musiker och teaterarbetare samt bild- och formkonstnärer är enligt motionärerna undersysselsättningen betydande. Mot denna bakgrund bör det göras *en översyn av utbildningen*

på kulturområdet. Det är angeläget att undersöka om nuvarande utbildningsvägar motsvarar dagens kulturutbud och kulturefterfrågan.

Utskottet vill hänvisa till instruktionen för universitets- och högskoleämbetet (UHÄ, SFS 1976:702, senaste ändring 1986:953), i vilken UHÄ:s uppgifter är fastlagda. Enligt instruktionen åligger det UHÄ att bl.a. följa utvecklingen av utbildning och forskning inom landet och svara för översiktlig och samordnande planering för den grundläggande högskoleutbildningen samt utarbeta förslag till planeringsramar för denna utbildning (3 §). Förslag till nyetablering av utbildningar eller andra förändringar i utbildningsutbudet redovisar UHÄ i sin anslagsframställning till regeringen. Ofta har sådana förslag från UHÄ:s sida remissbehandlats dessförinnan.

Med hänvisning till det anförda finner utskottet inte skäl att riksdagen hos regeringen begär en översyn av utbildningen på kulturområdet, varför utskottet avstyrker motion 1987/88:Kr267 yrkande 2.

I motion 1987/88:Ub587 (m) yrkande 2 anføres att vårt samhälle har ett ansvar för kommande generationer när det gäller att skydda och bevara värdefulla lämningar från gångna tider. I Sverige liksom i andra kulturländer görs det enligt motionärerna stora ansträngningar för att rädda dessa kulturminnen. Om värdet av olika kulturföremål föreligger heller inga meningsskiljaktigheter, framhåller motionärerna. Svårigheter visar sig däremot när det gäller frågan om vilka metoder som bör användas vid restaurering o.d. Mot denna bakgrund bör åtgärder vidtas för att förbättra den *teknisk-antikvariska forskningen och utbildningen i byggnadsvård*, äldre byggnadsteknik och materialframställning.

Utskottet vill med anledning av motionen anföra följande.

Under åren 1978—1986 fanns den bebyggelseantikvariska linjen som lokal linje vid universitetet i Göteborg. Den omfattade 120 poäng och var riksrekryterande. Vid riksmötet 1985/86 beslöt riksdagen (prop. 1985/86:100 bil. 10, UbU 1985/86:25, rskr. 1985/86:300) att inrätta den bebyggelseantikvariska linjen som en allmän utbildningslinje fr.o.m. den 1 juli 1986. Linjen, som endast finns vid universitetet i Göteborg, har 20 nybörjarplatser. I syfte att säkra forskning och utbildning inom bevarandeområdet beslöt riksdagen vid samma tillfälle att dels inrätta en tjänst som professor i restaureringskonst vid konsthögskolan i Stockholm den 1 juli 1986, dels inrätta en påbyggnadslinje i restaureringskonst om 40 poäng. Denna utbildning, som har tolv nybörjarplatser, startade den 1 juli 1987 vid konsthögskolan i Stockholm.

Utskottet konstaterar att de nyssnämnda utbildningarna är relativt nya i vårt land. Enligt utskottets uppfattning behöver nya utbildnings- och forskningsområden viss tid för att utvecklas, och de bör tilldelas resurser i takt med sin utveckling. UHÄ har inte föreslagit några kvalitetshöjande åtgärder när det gäller de här berörda utbildningarna i sin anslagsframställning för budgetåret 1989/90.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub587 yrkande 2.

I motion 1987/88:Ub544 (m) begärs förslag till åtgärder som gör det möjligt

för studerande att avlägga *teologisk examen* vid humanistiska fakulteten vid *universitetet i Göteborg*. Motionären framhåller att en del av studierna på religionsvetenskaplig linje är förlagd till universitetet i Göteborg men att studierna måste fullföljas vid universitetet i Uppsala eller universitetet i Lund. Vissa forskningsförberedande påbyggnadskurser i religionsvetenskap finns dock vid humanistiska fakulteten vid universitetet i Göteborg. Det bör enligt motionären ges förutsättningar att avlägga teologisk grundexamen där.

Utskottet vill med anledning av motionen anföra följande.

I högskoleförordningen (SFS 1977:263, senaste ändring 1988:811) stadgas att utbildningsbevis kan avse en eller flera kurser eller andra utbildningsmoment som den studerande har gått igenom (7 kap. 11 §). Vidare slås fast: "Avser utbildningsbevis samtliga utbildningsmoment som för den studerande ingår i linje, skall linjens benämning och poängtal anges i beviset". Detta skall även gälla om utbildningen inom fristående kurser motsvarar utbildningen enligt en viss allmän linje (7 kap. 12 §). Skall utbildningsbevis avse utbildning vid mer än en läroanstalt, skall beviset utfärdas av den läroanstalt där den studerande senast har godkänts i prov eller har slutfört sin utbildning (7 kap. 14 §). I utbildningsplan för linje får även föreskrivas att till utbildningsbevis som avser samtliga utbildningsmoment som för den studerande ingått i linjen skall knytas en examensbenämning (7 kap. 15 §).

Enligt vad utskottet erfarit har teologie kandidatexamen sedan två år varit knuten till bevis över genomgången religionsvetenskaplig linje. Utskottet hänvisar till vad som i det föregående redovisats beträffande nuvarande bestämmelser om utbildningsbevis och examensbenämning i högskoleförordningen och föreslår att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub544.

I motion 1987/88:Ub716 (m,fp,c) framförs förslag om *högre musikutbildning vid universitetet i Umeå*. Motionärerna framhåller att universitetet i Umeå genom den nystartade konsthögskolan och den planerade designutbildningen lagt grunden till en konstnärlig fakultet. Som nästa led planeras en högre musikutbildning vid universitetet. Den planerade utbildningen avser en tvåårig påbyggnadsutbildning på s.k. diplomnivå — efter de fyra årens grundläggande musikutbildning på annan ort.

Enligt utskottets uppfattning är det viktigt att förslag till en ny utbildning av den omfattning som det här gäller bereds noggrant. UHÄ har inte tagit upp frågan om en etablering av påbyggnadsutbildning i musik vid universitetet i Umeå i sin anslagsframställning för budgetåret 1989/90.

På anförd grund avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub716.

Regeringen har den 22 oktober 1987 uppdragit åt UHÄ att i samråd med statens kulturråd och riksantikvarieämbetet lämna förslag till samordnad fortbildning och vidareutbildning av museitjänstemän. Förslag till lokalisering av denna utbildning för museitjänstemän bör även lämnas. Enligt direktiven bör den om möjligt koncentreras till en eller två högskoleorter. Uppdraget skall redovisas för utbildningsdepartementet före utgången av december 1988.

Frågan om *lokaliseringsort för fortbildning av museitjänstemän* tas upp i

motion 1987/88:Ub597 (fp). Motionären hänvisar till nyssnämnda utredning i vad gäller fortbildning av museitjänstemän. Enligt motionärens uppfattning bör högskolan i Kalmar utnyttjas för sådan fortbildning då fortbildningen av journalister (FOJO) är förlagd dit sedan ett tiotal år. Mot denna bakgrund bör regeringen ge utredningen tilläggsdirektiv att pröva frågan om lokalisering av fortbildning av museitjänstemän till högskolan i Kalmar.

Utskottet hänvisar till direktiven för UHÄ:s uppdrag i här berört ärende, där en prövning av lämplig lokaliseringsort för fortbildning och vidareutbildning av museitjänstemän skall göras. Utskottet utgår från att frågan om lokaliseringsort för denna utbildning prövas på sakliga grunder i enlighet med direktiven. Något uttalande av riksdagen i enlighet med motionsyrkandet anser utskottet inte vara påkallat, varför det avstyrks.

I motion 1987/88:Ub637 (vpk) om *journalistutbildningens inriktning* framhålls att "en fri och kritisk press är ett fundament i ett demokratiskt statskick", och att den grundlagsfästa informations- och tryckfriheten är en förutsättning för medborgarnas möjligheter att få insyn i den demokratiska beslutsprocessen. Motionärerna anser dock att det finns brister i den svenska journalistiken. Auktoritetstro, bristande analytisk förmåga och okunnighet i rättsfrågor hos delar av journalistkåren är exempel på brister som enligt motionärerna måste åtgärdas. Detta kan bara ske "i en kritisk och hederlig diskussion bland journalister och medborgare. Vad demokratiska beslutsfattare kan göra är att skapa utrymme för sådan kritisk analys och diskussion, t.ex. inom ramen för journalistutbildningen."

Med anledning av motionen vill utskottet anföra följande:

Regeringen bemyndigade den 18 juni 1986 chefen för utbildningsdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över högskolans journalistutbildning (dir. 1986:19). Utredningen har slutförts och redovisats i betänkandet (SOU 1987:50) Högskolans journalistutbildning.

Enligt vad utskottet har erfarit bereder regeringen för närvarande frågan om journalistutbildningen i avsikt att våren 1989 lägga fram förslag till ny journalistutbildning. Utskottet utgår från att journalistutbildningens syfte och inriktning kommer att belysas då. Något uttalande av riksdagen i enlighet med motionsyrkandet anser utskottet inte vara påkallat, varför motion 1987/88:Ub637 avstyrks.

I ett antal motioner tas frågan om *lokalisering av journalistutbildningen* upp. Förslagen från motionärernas sida tar sin utgångspunkt i nyssnämnda betänkande om en ny journalistutbildning.

I fyra motioner, nämligen 1987/88:Ub501 (fp), 1987/88:Ub519 (c), 1987/88:Ub532 (s) och 1987/88:Ub606 (vpk), föreslås att ett antal nybörjarplatser i den nya journalistutbildningen skall förläggas till *högskolan i Sundsvall—Härnösand*. I två motioner, — 1987/88:Ub521 (c,vpk) yrkande 2 och 1987/88:Ub809 (c) yrkande 4 — föreslås att en ny journalistutbildning förläggs till *högskolan i Karlstad*. Vidare förordas såväl *högskolan i Falun—Borlänge* — i motionerna 1987/88:Ub541 (s) och 1987/88:Ub578 (c) — som *högskolan i Kalmar* — i motion 1987/88:Ub672 (c) — som lämpliga utbild-

ningsorter för journalistutbildningen. Slutligen föreslås i motion 1987/88:Ub731 (fp) att en treårig journalistutbildning skall förläggas till *universitetet i Umeå*.

Utskottet vill erinra om att i direktiven (dir. 1986:19) till översynen av högskolans journalistutbildning berörs inte frågan om utbildningens lokalisering. Utskottet förutsätter att både dimensioneringen och lokaliseringen kommer att behandlas i det av regeringen aviserade förslaget till ny journalistutbildning. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionerna 1987/88:Ub501, 1987/88:Ub519, 1987/88:Ub521 yrkande 2, 1987/88:Ub532, 1987/88:Ub541, 1987/88:Ub578, 1987/88:Ub606, 1987/88:Ub672, 1987/88:Ub731 och 1987/88:Ub809 yrkande 4.

Frågan om journalistutbildning inom folkhögskolan tas upp i motion 1987/88:Ub551 (s). Motionärerna hänvisar till den *journalistutbildning*, som sedan tjugo år tillbaka bedrivs vid *Kalix folkhögskola*. Motionärerna anser att journalistutbildningen bör förlängas från två till tre år och att denna utbyggnad av utbildningen bör ske utanför nuvarande två högskoleorter med journalistutbildning. Kalix folkhögskola bör i samarbete med högskolan i Luleå få anordna det tredje årets utbildning (yrkande 1). Vidare bör nuvarande grundutbildning inom journalistutbildningen vid Kalix folkhögskola jämföras med den utbildning som sker under det första året av utbildningstiden vid journalisthögskolorna (yrkande 2). Slutligen hemställs att riksdagen skall ge regeringen till känna att journalistutbildningen i Norrbotten bör få samma högskolestatus som övrig journalistutbildning i landet (yrkande 3).

Utskottet hänvisar till betänkandet (SOU 1987:50) om högskolans journalistutbildning, där även folkhögskolornas journalistutbildning redovisas. Det framgår att 23 folkhögskolor i landet anordnade mediekurser under läsåret 1987/88. Utredaren föreslår att SÖ skall utfärda en vägledande studieplan för de folkhögskolor som vill ge yrkesinriktade journalistkurser. Folkhögskolor som anordnar medieinriktade kurser och som inte vill följa denna studieplan, bör enligt utredaren inte få beskriva sina kurser som yrkesinriktade.

Med hänvisning till att olika frågor om journalistutbildning bereds inom regeringskansliet finner utskottet det inte påkallat att riksdagen gör något särskilt uttalande med anledning av motionsyrkandena i motion 1987/88:Ub551, varför de avstyrks.

7. Lokala linjer och fristående kurser

Högskoleutbildning m.m. i Kiruna

Två motionsyrkanden, nämligen 1987/88:Ub638 (s) och 1987/88:Ub639 (s), behandlar verksamhet i Kiruna.

I motion 1987/88:Ub638 pekas på den unika position som Kiruna har när det gäller ämnesområdet bildinformation (bildbehandling och bildanalys). Motionären anser att det är angeläget att befästa och stödja utvecklingen av

befintlig och planerad verksamhet och föreslår att *en fast högskoleinstitution för forskning och utbildning inom bildinformationsområdet skall etableras i Kiruna.*

Utskottet har tidigare (s. 10) redovisat att en utredning om organisationen av högskoleutbildningen i malmfälten kommer att lämnas till berörda kommuner, bl.a. Kiruna, under hösten 1988. Vidare aviscrades i proposition 1987/88:86 om särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län m.m. (s. 30) en översyn av de organisatoriska formerna för verksamheten inom rymdområdet i Kiruna. Utskottet finner ingen anledning för riksdagen att föregripa denna översyn, varför motion 1987/88:Ub638 bör avslås.

I motion 1987/88:Ub639 beskrivs de satsningar som gjorts på *högre rymdteknisk utbildning i Kiruna* och som finansierats med särskilda medel för utbildningsinsatser i malmfälten (prop. 1984/85:115, AU 1984/85:13, rskr. 1984/85:354). Motionären anser att det skulle vara av största värde om de två olika inriktningarna av den rymdtekniska utbildningen kunde genomföras åtminstone ännu en gång.

Enligt vad utskottet har inhämtat har Kiruna kommun i oktober 1988 ansökt om medel för ytterligare ett års rymdteknisk utbildning. Ansökan till länsstyrelsen avser delar av de medel som avsatts för högskoleutbildning — totalt 15,8 milj.kr. under 3—5 år — enligt proposition 1987/88:86 om särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbotten (UbU 1987/88:38, rskr. 1987/88:353). Utskottet finner ingen anledning för riksdagen att göra något uttalande om högre rymdteknisk utbildning i Kiruna, varför motion 1987/88:Ub639 avstyrks.

Utbildning av naturtolkare

I motion 1987/88:Ub705 (s) pekas på att det i Sverige saknas adekvat utbildning för tolkning av naturen och kulturen samt naturpedagogik av olika slag. Sådana utbildningar finns enligt motionärerna utomlands på alla nivåer i utbildningsväsendet. Motionärerna anser att utbildning av naturtolkare bör startas också i Sverige, varför uppdrag att utarbeta utbildningsplaner bör lämnas till SÖ och UHÄ. Samråd bör därvid ske med bl.a. naturvårdsverket, Sveriges turistråd, naturhistoriska riksmuseet och riksantikvarieämbetet.

Den typ av utbildning som motionärerna efterlyser torde antingen komma att ges i form av fristående kurser eller som lokal linje och inte som allmän utbildningslinje. Fr.o.m. budgetåret 1988/89 anvisas anslaget till lokala och individuella linjer och fristående kurser direkt till berörda högskoleenheter. Det ankommer inte på riksdagen att ta ställning till vilka lokala linjer en högskola bör ordna, utan ansvaret är lagt på högskoleenheterna (UbU 1987/88:27, rskr. 1987/88:210). Med hänvisning till detta anser utskottet att det inte är lämpligt att riksdagen gör något uttalande i denna fråga, varför motion 1987/88:Ub705 avstyrks.

Hemställen

Utskottet hemställer

1. beträffande *ett femårsprogram för utbyggnad av nya högskoleenheter m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub614, 1987/88:Ub626 yrkandena 5 delvis och 6, 1987/88:Ub695, 1987/88:Ub718 yrkandena 2 och 3, 1987/88:Ub726, 1987/88:Ub737, 1987/88:Ub801 yrkande 18 delvis, 1987/88:Ub802 yrkande 1, 1987/88:Ub812 yrkande 4 och 1987/88:Ub817 yrkande 2,

2. beträffande *introduktionstermin*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub576,

3. beträffande *uppdragsutbildning*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Ub603 och 1987/88:Ub626 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. beträffande *prefekt för institution*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub806 yrkande 29,

5. beträffande *djurförsök*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub634 och 1987/88:Ub738,

6. beträffande *obligatoriskt medlemskap i studerandeorganisationer m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Ub527 yrkande 1, 1987/88:Ub626 yrkande 4 och 1987/88:Ub711 samt med avslag på motion 1987/88:Ub527 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. beträffande *miljöfrågor inom vissa utbildningslinjer*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub563 och 1987/88:Ub805,

8. beträffande *förstärkning av avdelningen för ekologi vid högskolan i Luleå*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub649,

9. beträffande *livsmedelsutbildning i Norrland*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub598,

10. beträffande *högskoleutbildning för detaljhandeln*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub590,

11. beträffande *inrättande av en förvaltningshögskola*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub626 yrkande 13 och 1987/88:Ub640,

12. beträffande *huvudmannaskapet för den kommunala högskolan m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub565 yrkande 21, 1987/88:Ub677 och 1987/88:Ub808 yrkande 10,

13. beträffande *sjukgymnastutbildningen m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub589 och 1987/88:Ub604,

14. beträffande *påbyggnadsutbildning på arbetsterapeututbildningen m.m.*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub595,

15. beträffande *barnmorskeutbildningen*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub556,

16. beträffande *påbyggnadsutbildning på vissa vårdyrkesutbildningar*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub808 yrkande 9,

17. beträffande *vissa utbildningsplanefrågor*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:So261 yrkande 4, 1987/88:Ub276 yrkande 3, 1987/88:Ub635, 1987/88:Ub696 och 1987/88:Ub808 yrkande 8,
18. beträffande *utbildning om kvicksilverförgiftning m.m.*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub739 yrkande 2,
19. beträffande *psykoterapiutbildning*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub507 och 1987/88:Ub558,
20. beträffande *behörighet för tjänst som högskolelektor inom lärarutbildning*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub509, 1987/88:Ub546 och 1987/88:Ub667,
21. beträffande *betyg i lärarutbildningen m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub246 yrkande 35, 1987/88:Ub554 och 1987/88:Ub685,
22. beträffande *översyn av utbildningen på kulturområdet*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Kr267 yrkande 2,
23. beträffande *teknisk-antikvarisk forskning och utbildning i byggnadsvård m.m.*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub587 yrkande 2,
24. beträffande *teologisk examen vid universitetet i Göteborg*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub544,
25. beträffande *påbyggnadsutbildning i musik vid universitetet i Umeå*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub716,
26. beträffande *lokaliseringsort för fortbildning av museitjänstemän*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub597,
27. beträffande *journalistutbildningens inriktning*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub637,
28. beträffande *lokalisering av journalistutbildning*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub501, 1987/88:Ub519, 1987/88:Ub521 yrkande 2, 1987/88:Ub532, 1987/88:Ub541, 1987/88:Ub578, 1987/88:Ub606, 1987/88:Ub672, 1987/88:Ub731 och 1987/88:Ub809 yrkande 4,
29. beträffande *journalistutbildning vid Kalix folkhögskola*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub551,
30. beträffande *en fast högskoleinstitution för forskning och utbildning inom bildinformationsområdet i Kiruna*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub638,
31. beträffande *högre rymdteknisk utbildning i Kiruna*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub639,
32. beträffande *utbildning av naturtolkare*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub705.

Stockholm den 22 november 1988

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Larz Johansson (c), Helge Hagberg (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Bengt Silfverstränd (s), Lars Leijonborg (fp), Lars Svensson (s), Göran Allmér (m), Ingvar Johnsson (s), Berit Löfstedt (s), Carl-Johan Wilson (fp), Marianne Andersson (c), Eva Goës (mp), Ewa Hedkvist Petersen (s), Ingegerd Wärnersson (s), Ulf Melin (m) och Ylva Johansson (vpk).

1988/89:UbU5

Reservationer

1. Ett femårsprogram för utbyggnad av nya högskoleenheter m.m. (mom. 1)

Larz Johansson och Marianne Andersson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "aktuella motionsyrkanden" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående redovisat att UHÄ inför budgetåret 1988/89 lade fram ett femårsprogram för utbyggnaden av de nya högskolorna och att riksdagen inte antagit denna plan utan endast prövat utbyggnaden för det innevarande budgetåret. Utskottet anser att detta är otillfredsställande och instämmer med vad som anförs i de två centermotionerna om behovet av att dels bygga ut de existerande mindre och medelstora högskolorna, dels inrätta nya högskoleenheter i områden som ännu saknar sådana. Riksdagen bör därför med bifall till motion 1987/88:Ub801 yrkande 18, delvis, anta det i motionen föreslagna femårsprogrammet. Utskottet anser vidare att riksdagen på några punkter bör precisera innehållet i programmet i enlighet med vissa av de övriga nu aktuella motionsyrkandena. Utskottet anser t.ex. att arrangemanget med en till länsstyrelsen knuten kommitté för planering av högskoleutbildningen på Gotland bör ersättas med en självständig högskoleenhet. Utskottet förutsätter att det pågående utredningsarbetet beträffande högskoleutbildning i den södra delen av Stockholms län kan avslutas inom kort. Regeringen bör därefter förelägga riksdagen ett förslag om inrättande av en ny högskoleenhet. Samtidigt bör också medel beräknas för ytterligare högskolekurser i den nordligaste delen av länet. Utskottet anser vidare att regeringen under innevarande riksmöte bör föreslå inrättandet av en ny högskoleenhet i det s.k. Fyrstadsområdet grundat på det utredningsförslag som avlämnats under år 1988. Slutligen bör enligt utskottets mening riksdagen hos regeringen begära förslag om inrättande av nya högskoleenheter i Skellefteå och Kiruna.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *ett femårsprogram för utbyggnad av nya högskoleenheter m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub626 yrkande 6, 1987/88:Ub801 yrkande 18 delvis och 1987/88:Ub802 yrkande 1, med anledning av motionerna 1987/88:Ub614, 1987/88:Ub626 yrkande 5 delvis, 1987/88:Ub695, 1987/88:Ub718 yrkandena 2 och 3,

1987/88:Ub726, 1987/88:Ub737 och 1987/88:Ub817, yrkande 2 samt med avslag på motion 1987/88:Ub812 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1988/89:UbU5

2. Introduktionstermin (mom. 2)

Ylva Johansson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet har" och slutar med "motion 1987/88:Ub576" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är väsentligt för kvaliteten på den grundläggande högskoleutbildningen att de studerande verkligen stimuleras till kritiskt tänkande och att utbildningen kännetecknas av vetenskapliga metoder och arbetssätt. Därför bör en obligatorisk introduktionstermin, eller en något kortare introduktionskurs, införas motsvarande den termin som redan finns i Norge. Denna termin eller kurs bör ha inslag av idé- och lärdoms historia, filosofi, vetenskapsteori och vetenskapshistoria. Regeringen bör uppdraga åt UHÄ att utarbeta ett förslag. UHÄ bör därvid ta till vara de erfarenheter som redan gjorts inom universitetens och högskolornas hittillsvarande utvecklingsarbete på området.

När en obligatorisk introduktionstermin införs, får detta inte medföra ökade kostnader för de studerande. Regeringen bör därför låta utarbeta ett förslag till särskilda åtgärder beträffande studiestödet under introduktionsterminen.

Regeringen bör så snart beredningen av frågan om införande av en introduktionstermin avslutats återkomma till riksdagen med ett förslag. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub576 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *introduktionstermin*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub576 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Prefekt för institution (mom. 4)

Ann-Cathrine Haglund, Göran Allmér och Ulf Melin (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "På utskottets" och slutar med "motion 1987/88:Ub806" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är ett av de viktigaste uppdragen inom högskolan att leda en institution. Prefekt för en institution som har forskarutbildning och forskning bör därför i normalfallet vara ämnesföreträdaren, oftast professor i ämnet. Prefekten bör vara garanterad sammanhängande tid för egen forskning. Dessutom är det viktigt att prefekten får en god ersättning för sitt arbete med uppdraget. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub806 yrkande 29 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *prefekt för institution*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub806 yrkande 29 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Miljöfrågor inom vissa utbildningslinjer (mom. 7)

Ann-Cathrine Haglund, Göran Allmér och Ulf Melin (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "bör avslås" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser visserligen att de åtgärder som vidtagits av regeringen och UHÄ visar att man försökt förstärka miljöinslagen på de utbildningslinjer som motionärerna pekat på. De faktiska resultaten av ansträngningarna har dock blivit alltför magra, vilket framgår av UHÄ:s kartläggning av miljöinslagen på civilingenjörs- och naturvetarlinjerna som utskottet tidigare refererat till. Utskottet anser därför att det i detta speciella fall finns anledning för riksdagen att hos alla berörda inskräpa betydelsen av att de studerande vid de tekniska högskolorna erbjuds ett utökat utbud av kurser i miljöfrågor. Vad utskottet anfört bör riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub563 och med anledning av motion 1987/88:Ub805 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. beträffande *miljöfrågor inom vissa utbildningslinjer*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub563 och med anledning av motion 1987/88:Ub805 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Miljöfrågor inom vissa utbildningslinjer (mom. 7)

Larz Johansson (c), Marianne Andersson (c) och Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "bör avslås" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser visserligen att de åtgärder som vidtagits av regeringen och UHÄ visar att man försökt förstärka miljöinslagen på de utbildningslinjer som motionärerna pekat på. De faktiska resultaten av ansträngningarna har dock hittills blivit alltför magra, vilket bl.a. framgår av UHÄ:s kartläggning av miljöinslagen på civilingenjörs- och naturvetarlinjerna som utskottet tidigare refererat till. Utskottet anser därför att det i denna viktiga fråga finns anledning för riksdagen att hos alla berörda utbildningsmyndigheter inskräpa betydelsen av att miljöfrågorna verkligen kommer att ingå i de strategiska utbildningar som motionärerna pekat på. Vad utskottet anfört bör riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub805 och med anledning av motion 1987/88:Ub563 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. beträffande *miljöfrågor inom vissa utbildningslinjer*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub805 och med anled-

ning av motion 1987/88:Ub563 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1988/89:UbU5

6. Huvudmannaskapet för den kommunala högskolan m.m. (mom. 12)

Ann-Cathrine Haglund (m), Lars Leijonborg (fp), Göran Allmér (m), Carl-Johan Wilson (fp), Eva Goës (mp) och Ulf Melin (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 10" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med vad som anförs i motionerna 1987/88:Ub565 och 1987/88:Ub808 om att den kommunala högskolan på sikt bör få ett statligt huvudmannaskap. Detta motiveras bl.a. av att ett enhetligt statligt huvudmannaskap bör medföra bättre effektivitet och resursutnyttjande. Vidare skulle forskningsanknytningen av de medellånga vårdyrkesutbildningarna underlättas. Därför bör riksdagen hos regeringen begära att en utredning görs om ett enhetligt, statligt huvudmannaskap för all vårdyrkesutbildning.

Även om en utredning kommer att arbeta med huvudmannaskapsfrågan bör regeringen enligt utskottets mening snarast pröva om en samordning är möjlig, främst i administrativt hänseende, mellan mindre och medelstora statliga högskolor och landstingskommunala högskolor och då särskilt vid etablerandet och uppbyggnaden av nya statliga högskoleenheter.

Riksdagen bör med bifall till motionerna 1987/88:Ub565 yrkande 21 och 1987/88:Ub808 yrkande 10 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att moment 12 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

12. beträffande *huvudmannaskapet för den kommunala högskolan m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub565 yrkande 21 och 1987/88:Ub808 yrkande 10 samt med anledning av motion 1987/88:Ub677 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Huvudmannaskapet för den kommunala högskolan m.m. (mom. 12)

Ylva Johansson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 10" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är mycket angeläget att underlätta utvecklingen av omvårdnadsforskningen och att främja forskningsanknytningen av de medellånga vårdyrkesutbildningarna. Därför bör den landstingskommunala vårdyrkesutbildningen få statligt huvudmannaskap. Riksdagen bör med bifall till motion 1987/88:Ub677 som sin mening ge regeringen till känna att regeringen bör framlägga ett förslag för riksdagen i frågan.

dels att moment 12 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

12. beträffande *huvudmannaskapet för den kommunala högskolan m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub677 och med anledning av motionerna 1987/88:Ub565 yrkande 21 och 1987/88:Ub808 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Sjukgymnastutbildningen m.m. (mom. 13)

Ann-Cathrine Haglund, Göran Allmér och Ulf Melin (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Utskottet erinrar" och på s. 20 slutar med "och 1987/88:Ub604" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med vad som anförs i motion 1987/88:Ub589 om svårigheterna att i den nuvarande sjukgymnastutbildningen kunna inrymma både nytt innehåll i utbildningens olika ämnen och helt nya ämnen. Utbildningen i Sverige är kort jämfört med vad som gäller i många andra länder. Detta kan leda till problem inte bara inom den gemensamma nordiska arbetsmarknaden utan också inom den framtida europeiska arbetsmarknaden. Mot denna bakgrund anser utskottet att en översyn bör göras av utbildningens innehåll och längd. Översynen bör även avse frågan om en delning av rehabiliteringslinjen i två separata linjer.

Utskottet anser att de studerande inom sjukgymnastutbildningen bör ha bättre kunskaper i svenska, engelska, naturkunskap och matematik. Detta kan uppnås om treårig gymnasieutbildning fortsättningsvis uppställs som krav för tillträde till utbildningen, såsom yrkas i motion 1987/88:Ub589.

Slutligen anser utskottet att regeringen bör förelägga riksdagen förslag om en helt ny påbyggnadslinje för sjukgymnaster om 80 poäng i ortopedisk medicin. Inrättandet av en sådan linje motiveras av nya och ökade vårdbehov.

Vad utskottet här anfört om sjukgymnastutbildning m.m. bör riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub589 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. beträffande *sjukgymnastutbildningen m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub589 och med anledning av motion 1987/88:Ub604 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Sjukgymnastutbildningen m.m. (mom. 13)

Ylva Johansson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Utskottet erinrar" och på s. 20 slutar med "och 1987/88:Ub604" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, i likhet med vad som anförs i motion 1987/88:Ub604, att

det är förvillande att en utbildningslinje leder till två helt olika yrken med olika examensbenämningar. En linje benämnd sjukgymnastlinjen ger en klar och entydig information om det yrke som utbildningen på linjen leder till. Detta skulle också leda till att de yrkesspecifika kunskaperna bevaras, fördjupas och utvecklas. I syfte att bereda utrymme för nya kunskapsområden inom det samhällsvetenskapliga och beteendevetenskapliga området utan att inkräkta på utbildningen i de mera yrkesspecifika ämnena bör sjukgymnastutbildningen förlängas. En utredning bör göras av frågan om hur en sådan förlängning kan genomföras.

Riksdagen bör med bifall till motion 1987/88:Ub604 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet här anfört.

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. beträffande *sjukgymnastutbildningen m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub604, med anledning av motion 1987/88:Ub589 yrkandena 2 och 3 samt med avslag på motion 1987/88:Ub589 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Utbildning om kvicksilverförgiftning m.m. (mom. 18)

Larz Johansson (c), Ann-Cathrine Haglund (m), Lars Leijonborg (fp), Göran Allmér (m), Carl-Johan Wilson (fp), Marianne Andersson (c) och Ulf Melin (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utbildningsutskottet har" och slutar med "yrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av den pågående debatten om användningen av kvicksilver och andra giftiga ämnen inom tandvården anser utskottet att det är viktigt att tandläkarutbildningen ger de studerande ökade kunskaper om tungmetaller och spårelement samt om amalgam och kvicksilverförgiftning. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub739 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

18. beträffande *utbildning om kvicksilverförgiftning m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub739 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Psykoterapiutbildning (mom. 19)

Lars Leijonborg och Carl-Johan Wilson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "motionsyrkandena avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är väl dokumenterat, bl.a. genom socialstyrelsens PM 1988:21, att det råder brist på psykoterapeuter. En viktig del av samhällets psykoterapeutiska vård utförs inom S:t Lukasstiftelsens verksamhet. Enligt utskottets mening får denna verksamhet inte äventyras genom brist på

legitimerade psykoterapeuter. Staten bör därför bidra med ekonomiskt stöd till stiftelsens planerade utbildning i psykoterapi. Efter fyra års verksamhet kommer denna utbildning att fortsättningsvis kunna tillföra vården i landet 24 nya psykoterapeuter vartannat år.

Riksdagen bör hos regeringen begära att medel fr.o.m. budgetåret 1989/90 anvisas till S:t Lukasstiftelsens planerade nya utbildning i psykoterapi. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub507 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 19 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

19. beträffande *psykoterapiutbildning*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub507 och med anledning av motion 1987/88:Ub558 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Betyg i lärarutbildningen m.m. (mom. 21)

Ann-Cathrine Haglund (m), Lars Leijonborg (fp), Göran Allmér (m), Carl-Johan Wilson (fp) och Ulf Melin (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Enligt vad" och slutar med "1987/88:Ub685" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av att riksdagen våren 1986 beslutat att skickligheten skall prioriteras vid tillsättning av statliga tjänster m.fl. framstår borttagandet hösten 1985 av varje slag av vitsord inom lärarutbildningen som mycket olyckligt. Den nyligen beslutade betygsskalan (Underkänd/Godkänd) är inte tillräcklig för att garantera en fungerande urvalsgrund när nyexaminerade lärare söker anställning. Alla har nämligen betyget Godkänd och ingen har större "skicklighet" än de andra i fråga om teoretisk kunskap och förmåga att fullgöra uppgifterna. Ett enhetsbetyg av detta slag ger ingen som helst vägledning i en urvalssituation. Från Underkänd kan bortses, eftersom detta betyg inte ger behörighet att undervisa. Enligt utskottets mening får en avveckling av alla andra betyg än Underkänd och Godkänd långtgående negativa konsekvenser inte bara för kvaliteten i lärarutbildningen utan även för de studerande själva.

Det har aldrig övertygande visats varför man skall ta bort betygen för blivande lärare vid deras ämnesstudier. Vitsordet Väl godkänd bör finnas kvar inom lärarutbildningen på samma sätt som för övrig utbildning inom det förutvarande filosofiska fakultetsområdet. Den blivande lärare som har skaffat sig goda ämneskunskaper bör enligt utskottets mening kunna få visa det. Förutsättningarna att bli en bra lärare är normalt större om man behärskar sina ämnen väl.

Samma synsätt kan också i tillämpliga delar gälla bedömningen av lärarskicklighet. Förutsatt att bedömningen görs av flera oberoende metodiklektorer bör en bedömning kunna ske med tre steg.

Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att moment 21 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

21. beträffande *betyg i lärarutbildningen m.m.*
att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub246 yrkande 35,
1987/88:Ub554 och 1987/88:Ub685 som sin mening ger regeringen
till känna vad utskottet anfört,

13. Teknisk-antikvarisk forskning och utbildning i byggnadsvård m.m. (mom. 23)

Ann-Cathrine Haglund, Göran Allmér och Ulf Melin (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "yrkande 2." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att ansvaret från samhällets sida måste bli större när det gäller att skydda och bevara våra kulturskatter. Många enskilda personer vidtar själva åtgärder för att vidmakthålla sin egendom i önskat skick, då de statliga medel som står till förfogande är otillräckliga. Men inte bara på det ekonomiska området utan även på kunskapsområdet finns det i dag brister. Det kan t.ex. gälla vilken metod som är bäst lämpad att använda vid en viss restaurering. Forskningen på det teknisk-antikvariska området bör enligt utskottets uppfattning få ökade resurser och särskilda insatser måste göras för att stärka utbildningen i byggnadsvård, äldre byggnadsteknik och materialframställning. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub587 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 23 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

23. beträffande *teknisk-antikvarisk forskning och utbildning i byggnadsvård m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub587 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Lokalisering av journalistutbildning (mom. 28)

Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "yrkande 4" bort ha följande lydelse:

En lokalisering av journalistutbildningen till Sundsvall skulle kunna gagna en stor regions intressen, då Sundsvall ligger centralt i skogslänen. Då informationslinjen funnits vid högskolan i Sundsvall-Härnösand sedan år 1979 finns där en lämplig miljö för journalistutbildningen. Lärarkompetens och andra basresurser kan sålunda samutnyttjas. Högskolan har också byggt upp ett brett kontaktnät med medieföretag och andra intressenter i hela regionen. Sammantaget bidrar detta till att skapa lämpliga förutsättningar för en journalistutbildning i framtiden vid högskolan i Sundsvall-Härnösand. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 28 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

28. beträffande *lokalisering av journalistutbildning*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub606, med anledning

av motionerna 1987/88:Ub501, 1987/88:Ub519 samt 1987/88:Ub532 och med avslag på motionerna 1987/88:Ub521 yrkande 2, 1987/88:Ub541, 1987/88:Ub578, 1987/88:Ub672, 1987/88:Ub731 och 1987/88:Ub809 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

1988/89:UbU5